

בברכות לשנה טובה

גליון מס' 556 \ תשרי תשפ"א, ספטמבר 2020 \ קיבוץ לביא

אצלנו

בס"ד

קבוץ לביא

לשנה טובה תכתבו ורחמנו

קבוצה

תשכ"ו

שנה טובה

HAPPY NEW YEAR

טראל

שנה טובה

מתיבה וחתימה טובה

דיקתה
לכם
ברכה
לד-בלי-די
מלאכי

שנה טובה ומבורכת

עידכונים. הגבלות. גרפים. מספרים. הנחיות וחדשות.
 כל כך הרבה **מילים** מכתובות לנו מציאות-
 עולמית, לאומית, מקומית.
 שנה חדשה, בריאות, הפרטה, לימודים, חלל,
 מתנדבים, חיילים, עצב ו**שמחה**.
 מארג של **חיים** המתקיים בקהילה, בשבילים.
 כאן, אצלנו בעלון, יש במה ל**כותבים** מתוכנו.
 ולכם ה**קוראים**, הזדמנות לאתגרת-
 לקריאה של גילוי, הכרות ואפשרות להביט פנימה.

בואו ימים מְפִיָּסִים
אני נועלת את הבית
למען לא תצאו יותר מכאן
הנה אתם אתי
במעגלי טוב,
ושוב שגרת ימים ברוכה
נגרת כמו דבש מתוק
שלוחה זוֹרֶמֶת.

(דליה יאירי)

שנה טובה,
יפעת והדר.

4	זכרונות משה בניו ליפניק
5	מתחדש שיר מאת לאה קפלן
6	רפואה שלמה הדר וייס מראיין את ד"ר איריס שושני-הלביץ
13	מראה מעל הגשר אליס אבניאל
14	עיר לווים בגליל התחתון המזרחי משה אברבנאל
19	"ותמיד הפרידה היא קשה"?? דקלה שוורצוורט
21	מבצע 2020 MARS דוד שרון
22	תחושת בטן לאה קפלן
24	חבילה של געגוע שיר מאת מרים אלדובי
25	על המתנדבים בלביא עירית גילה
26	בין פורים לכיפורים שיר מאת גלילה יעקבס
28	גרעין צבר תמי אורבאום

זכרונות משה

בניו ליפניק

מאז פטירתו של משה מתרוצצות מחשבות רבות בראשי. משה היה בשבילי מורה דרך, חבר, איש יקר לליבי, היינו בקשר קרוב לארבעים שנה!

הקשר שלי עם משה היה במספר מעגלים. המעגל הראשון היה הלול. כמו רבים טובים, גם אני הגעתי ללול בתור ילד בגיל 15-14, ומיד הרגשתי את היחס המיוחד והרציני של משה לכל אחד, גם אם אתה בסך הכל ילד בן 14. משה התייחס בכבוד לכל אחד, הסביר מה צריך לעשות ולמה... אם טעינו במשהו, לא היה מזעיק פנים, אלא חוזר ומסביר על מנת שנלמד מהטעויות ונשתפר.

סיפור קטן מלפני שלושים שנה לפחות: בעבר היתה הרבה עבודה ידנית בלול, ואחת המשימות היומיומיות, היתה פתיחת החלונות בלול כחלק מסיבוב הבוקר, וסגירת החלונות בערב, כדי שלא יהיה קר בלול. פעם, לאחר שירדתי ללול בערב כדי לסגור, אמרתי למשה שסגרתי את החלונות רק לסירוגין, לא את כולם, כי הרגשתי שהעופות צריכים את האויר ואת הטמפרטורה המתאימה... ואז משה אמר לי: "כל הכבוד! עכשיו אתה לולן אמיתי! מפעיל את הראש ולא סוגר כמו אוטומט...".

איזה חכם? הלומד מכל אדם! משה אהב לבקר בלולים של משקים אחרים, ללכת למפגשים, לימי עיון, שמח להעניק מהידע הרחב שהיה לו, אבל לא פחות אהב לראות, לשמוע וללמוד מאחרים. לפעמים הייתי חושב לעצמי, משה לולן ותיק, כבר שלושים-ארבעים שנה... ואיזה לולן צעיר, שרק התחיל את דרכו, מסביר למשה מה הוא עושה, ונותן רעיונות... אבל משה תמיד הקשיב בעניין ובסבלנות, החליט מה לקחת ולקבל לפי העניין, הייתה לו היכולת להקשיב וללמוד מכל אדם.

מעגל שני היה הטניס. תחילה כתלמיד, בתור ילד, ואח"כ בתור פרטנר (חברותא בלעז...). כמעט כל שבוע היינו נפגשים. גם כשהייתי יוצא לחופשה מהצבא, הייתי יוצר קשר והיינו יוצאים למגרש. לאחר שהיה יורד גשם, משה היה מגייס אותי, והיינו הולכים עם מגבי הטניס המיוחדים לנגב את השלוליות מהמגרשים. זכור לי שמשה היה מטפס על העמודים הגבוהים של המגרש כדי להחליף נורות שנשרפו, ופעם חברה ותיקה ששחתה להנאתה בבריכה הפתוחה צעקה לו: 'עד לשם אתה מטפס כדי להציץ בשעת נשים!'

באותן שנים היינו נוסעים מידי פעם לצפות בטורניר הטניס שנערך כל שנה ברמת השרון עם בכירי טניסאי ישראל, עמוס מנסדורף, גלעד בלום ועוד אחרים מכל רחבי העולם.

משה אהב גם טניס שולחן, וגם היה מראה לנו "בגאווה" איך הוא יושב על האופניים שלו, כשהם עומדים, תוך שהוא שומר על שיווי משקל ולא נופל...

מעגל שלישי היה המעגל הרוחני. משה אהב חזנות, ובזמן שחלקנו ברחנו להתפלל בבית המדרש בגלל שבת חזנות, עבור משה שבתות חזנות היו עונג שבת אמיתי...

משה אהב את השיעורים של הרב יהודה בשבת, והיה גם משתתף פעיל כל עוד היה יכול. כשהייתי בכיתה יב', משה יצא לשנת לימודים בישיבת הקיבוץ הדתי בעלומים, ובעיקר נהנה משיעורי הגמרא עם הרב עמית קולא. בסיום אותה שנה הציע שנלמד יחד בחברותא, וכך למדנו מספר שבועות עד שאני יצאתי לישיבה ולצבא.

אבל המעגל החשוב בעיני: "שלושה כתרים הם: כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן". משה היה איש טוב, אנושי, אכפתי, אוהב ואהוב, היה מדבר עם כל אחד בגובה העיניים, מיעץ ועוזר היכן שצריך. דובי שלק ואני עבדנו יחד בלול, ואחר כך בשנה הראשונה בצבא היינו ביחד. משה הגיע לסיום הטירונות שלנו במחנה 80, הגיע לבקר גם כששירתנו בקו בצפון רמת הגולן, תמיד התעניין, שמר על קשר, רצה לשמוע איך הולך ומה התכניות... רבים טובים מ"נערי הלול", היו קופצים לבקר כשהיו מגיעים ללביא, ומשה - תמיד אורז עיניו, ותמיד שמח לשוחח ולשמוע מה קורה ומה חדש.

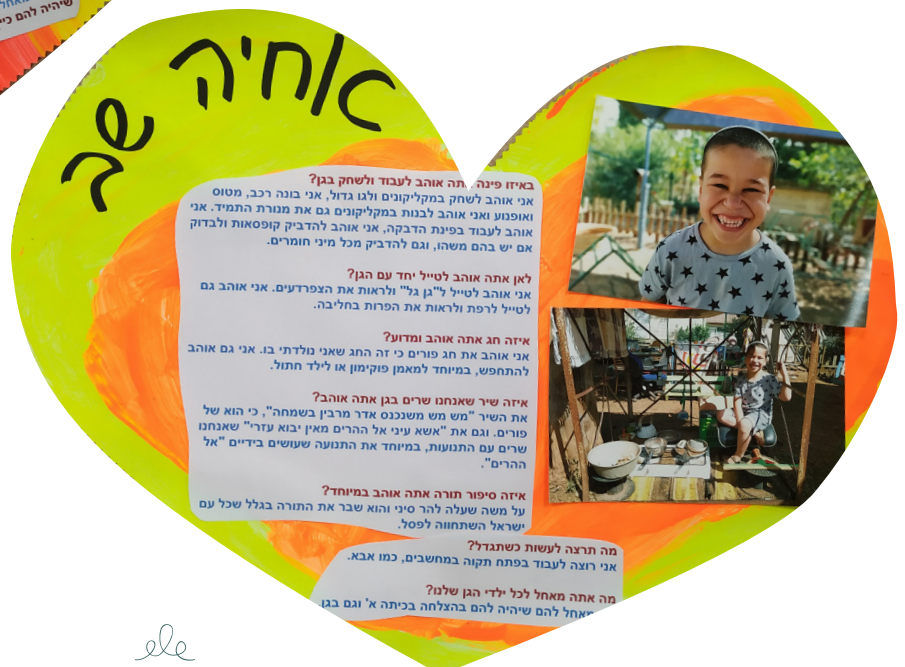
משה סבל לא מעט בשנים האחרונות ממחלת הפרקינסון שתקפה אותו לפני כ-20 שנה. אט אט המצב הבריאותי התדרדר, אבל משה לא ויתר, התמודד בגבורה, והשתדל להמשיך ככל האפשר בעבודה ובפעילויות אחרות, כולל עזרה לאנשים אחרים בטיפולים האלטרנטיביים שלמד. כשהמצב לא אפשר לו להמשיך בעבודת הלול, השקיע ביצירה ולמרות הקשיים הפיזיים מילא את ביתו ביצירות היפות שיצר בידיו המוכשרות.

בחודשים האחרונים הסבל של משה ושל הסובבים אותו גדל, והוא זכה לטיפול המסור של וישאל. משה נאחז בחיים עד אשר כוחו לא עמד עוד, אז נגאל מייסוריו והחזיר את נשמתו לבורא עולם... צר לי ועצוב מאוד בלכתו מעמנו.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

בכיס של אלול משקשק המפתח
 איתו הוא סוגר
 ואיתו הוא פותח
 הזדמנויות.
 ועוברים כבני מרון
 הישן והחדש,
 ההזוי והממש
 הסוער והרגוע
 הנסתר והידוע
 הדומה והשונה.
 ראיתי אותם נוגעים זה בזה
 מתיזים רסיסים מזה וכזה
 נחפזים אל השער בנתיב הסלול
 מהדהד שקשוקו של מפתח אלול.
 להביט להתפעם להתפעל להתרגש
 איך העולם
 נברא ומתחדש, נברא ומתחדש.

עשרים שנה אחרי שקיבלה את תעודת הרופא, דוקטור שושני הלבץ מוצאת זמן לפרגן לשותפות הרפואה-קהילה הקיימת בלביא, וחולקת את האני מאמין שלה: רפואה אמיתית לא מתחילה ומסתיימת בגוף, אלא חייבת להקיף מכלול שלם של נפש ורוח # מי שהחלה את דרכה בכלל בלימודי ספרות ומשפטים, מספרת איך מלווים משפחות מלידה עד סוף חיים, כמה היפוכונדרים יש בלביא, מה נשאלה בראיון הקבלה לפקולטה לרפואה, ואיך כל זה קשור לצנצנת כבושים # ראיון עם איריס, הרופאה שלנו, בלי שום מילה על הקורונה

רפואה שלמה

ראיון: הד"ר וייס

תשעה עשר מטופלים, נכון לערב שבו אנחנו יושבים במרפאה ומשוחחים, נפטרו בשנתיים האחרונות בלביא. שבעה עשר מתוכם, ובני משפחותיהם, לוו על ידי דוקטור איריס וצוות מרפאת המשפחה בלביא, חודשים ארוכים ואף שנים, עד פטירה, בשלווה ככל הניתן, בבית או בבית המשפחתי – בלב לביא. היא זוכרת היטב כל אדם שליוותה, וכל התמודדות ממושכת ומורכבת, לפני, תוך כדי ואף אחרי מות. "ליווי משפחות וחולים בחודשים האחרונים לחיים, הפך בשנים האחרונות למקצוע רפואי, התמחות בפני עצמה", מסבירה איריס, שהתגלגלה לתחום במסגרת המומחיות ברפואת משפחה. היא עוסקת בכך 24/7 לא רק בלביא, אלא גם בכובע אחר, כרופאת המשך טיפול בית ל"חולים הנוטים למות", ברחבי מחוז צפון. היא מקימה צוותי טיפול (רפואות, אחיות, עובדות סוציאליות) לליווי בסוף חיים, מלווה אותם, את החולים ומשפחותיהם, וכן מדריכה ומלמדת טיפול רפואי "פליאטיבי" גם לסטודנטים לרפואה. לדבריה, לביא התברכה במגוון כלים שימושיים בכל הקשור ל"ענף" הזה. "לקהילה בלביא יש כוחות ריפוי והתמודדות גדולים", היא חוזרת ומדגישה "והמודל הזה, של שותפות ומעורבות, קהילה – רפואה, נפלא בעיניי."

לאחרונה, (לפני ימי קורונה) הציגה בכנס ארצי גדול לרפואה פליאטיבית שהתקיים בירושלים, בפני 400 איש, מודל של טיפול פליאטיבי במרפאות כפר, שמבוסס על קיבוץ לביא ועל שותפות רפואה-קהילה כפי שמתממשת כאן. "בלביא יש צוות בריאות ענף, החל מצוות הסיעוד המקצועי והמנוסה במרפאה: ימית גולד מנהלת הסיעוד, זואי מבל שהצטרפה אלינו לפני שנתיים, זיוה רובינשטיין החיונית לנו כל כך; אחיות הקיבוץ המקצועיות – עטרה גולד, מנהלת לב לביא, בהמשך לאתי בילסקי קנגר שהקימה את לב לביא; וכמובן ניהול מזכירות רפואית מקצועית – חנה שפר; חברות קהילה וועדות בריאות ורווחה מופלאות – אריאלה, ציפי, שרקה, ועוד רופאים יקרים בקהילה שמסייעים ככל יכולתם – ד"ר אמיתי אוברמן, מדור המייסדים של הרפואה הפליאטיבית, ד"ר אריאל רומם, רופא הילדים, ד"ר דני פינק, קרדיולוג הילדים, ועוד ועוד. רבים תורמים את חלקם, בהתנדבות, מלב אל לב. הודות לכך, כל אותם שבעה עשר חולים שליוונו עד סוף חיים בלביא, יכלו לבחור על פי רצונם והעדפותיהם, האם להיות בביתם, או לעבור לשהות בלב לביא, באופן חלקי או מלא. כל אדם יכול לבחור מי יהיה לצידו, מי יסייע לו, מקרב בני משפחה, חברי קיבוץ וחברים אחרים, וצוות מטפל. כל מטופל וכל משפחה עודדו להמשיך בעיסוקיהם האהובים, בשגרת חייהם, תוך כדי תהליך של החלמה והשלמה, בזמן שצוותי האחיות, הרווחה והבריאות נרתמו להקל ולעטוף, ככל יכולתם. לב לביא עצמו, הוא בית מאוד מיוחד, מקום גמיש ותומך, שנותן מענה משפחתי קהילתי לצרכים שונים, סיעודיים, חברתיים ורוחניים, לכל מי שנקלע לתוכו. גם למי שיבחר לשהות בו לכל אורך תקופת התמודדות עם מחלה, וגם למי שיבחר רק בסוף דרכו להיכנס אליו. היה למשל גם מי שבחר לעבור ללב לביא רק ליממה האחרונה ממש של החיים, והקפדנו למלא את הרצון." לרפואת המשפחה ה"פליאטיבית" הזו, הבייבי של איריס, עוד נחזור בהמשך.

איך זה לאבד תשעה עשר מטופלים בשנתיים? אחרי כל כך הרבה שנים במקצוע, זה כבר עובר לידך?

"עובר לידך?! אני מאבדת אותם! זה ממש לא עובר לידך. אני לא מתנתקת, אני נוכחת, גם אחרי. במקרים של פטירה אני משתדלת להשתתף גם בשבעה, להיפרד פרידה נוספת, לעבור תהליך עם בני המשפחה, עם חברותי המופלאות לצוות וכמובן גם באופן אישי. במקצוע הזה, מי שבונה מול המטופלים חומה רגשית, מלאה, שלמה, הוא לא מקצועי. ייתכן שגם יפגע מאוד. לפני שנה וחצי התאבד בן מחזור שלי, מבית הספר לרפואה, שהיה מנהל מחלקת טיפול נמרץ לב בסורוקה, בגלל שחיקה. הוא ומשפחתו חוו עומס כבד, הוא עבד ימים כלילות, בלי שותפות אמיתית של חברי צוות, בלי תמיכה מספקת, ככל הנראה. מי שמטפל באנשים, מוכרח לטפל בעצמו תוך כדי, מוכרח שותפות, תמיכת חברים לעבודה ולנפש, ומשפחה תומכת, אחרת לא יוכל להמשיך. לא כדאי להקיף את עצמך בחומות, מי שעוסק ברפואה מתמודד עם המון סבל וקושי, אבל בו זמנית חווה הרבה טוב ויופי, חיים, אנשים מעוררי השראה, סיפורים וחוויות משמעותיות."

אז איך כן מתמודדים עם סרט נע של נפטרים?

"זה אכן עומס רגשי, ונדרשת עבודה רבה כדי להתמודד איתו. יש מעגל כזה ברפואת המשפחה, יש שיר באנגלית שמתאר זאת היטב, ובתרגום הוא נשמע כך: 'בהתחלה אני ילד להורים שלי, אחר כך הורה לילדים שלי, אחר כך הורה להורים שלי, לבסוף אהיה ילד לילדים שלי.' זה המעגל של החיים, הנורמלי והטוב. אנחנו שואפים לזכות לטפל בהורים הזקנים שלנו, ואם נזכה, בזקנתנו, הילדים שלנו יטפלו בנו. זה חלק ממעגל המשפחה הנורמלי, וגם העומס שהוא מביא, "נורמלי". ובכל זאת קשה ועצוב כשאדם נפטר. בפרט אם הכרת את עולמו מקרוב. וכשנפטר ילד או אדם צעיר, זה כמובן בלתי נתפס ומטלטל מאוד. כשנפטר אדם צעיר באופן פתאומי, כי אז, מעגל החיים הזה של ילדות, התבגרות, הורות, עשייה, יצירה, זקנה, נגדע. זה קשה מאוד. גם עבור המשפחה והקהילה, בפרט כאן בלביא, שנדמה לי כמשפחה אחת גדולה, ההתמודדות עם חולי ומוות מורכבת ולא פשוטה. כעשרה מכרים נפטרים בשנה, בקהילה של כ-1000 אדם, זו כמות עצומה, גם אם זה תואם את הסטטיסטיקה. בלביא רוב הנפטרים היו חלק מהותי מהקהילה, בשר מבשרה, הצמיחו, טיפלו ופעלו כאן, מרבייתם זכו, לוו וטופלו על ידי בני משפחה, חברים ואנשי צוות רפואי, בעת מחלתם, ליווי מורכב, אינטנסיבי לעיתים, במשך שנים. אנשים לא מתים ברגע אחד, הם חיים רגעים רבים, ואף דועכים במשך חודשים ושנים. קרובים, הם נשארים בלבנו, בקרבנו, שנים אחר כך."

מה עם התמודדות עם אירועים שקשורים לטעויות שלך? טעויות באבחון? טעויות בהמלצות?

"גם זאת התמודדות. אני וודאי טועה. דברים רבים לא בשליטתי, לא בשליטתנו. הרפואה באופן כללי יודעת למנוע מעט מחלות ולרפא באמת מעט מדי, רוב הזמן רפואה עסוקה בהקלת סבל, בהתמודדות עם חולי ובמניעת המשך סיבוכים של מחלות. בכל זאת, אני מקווה שברפואת משפחה הסיכוי שלי לטעות טעויות גדולות, הרות גורל, בדברים שעשויים להיות בשליטה, שאפשר לרפא ממש, קטן יחסית. גם היכולת לתפוס טעויות שכבר קרו ונעשו, בזמן, גדולה יותר. כי יש היכרות טובה ומתמשכת עם מטופלים, יש התייחסות רחבה לאדם השלם, ולא רק למערכות גופו, יש קשר טוב, יש עשייה לאורך זמן, שותפות ומעורבות משפחה וקהילה. ההיכרות ביננו הדדית, אנחנו, צוות המרפאה, וצוות הבריאות בקהילה, חוברות יחד, לראות באופן רחב יותר את האנשים והמטופלים. על סמך היכרות ארוכת שנים בהיבטים שונים, אנחנו אולי מבינות טוב יותר, איזה תרופות ואיזה טיפולים אנשים ייקחו, מה יעבוד ומה לא. אנחנו מתנסות ומכירות יחד את ההרגלים והאמונות של אנשים, ומשתדלות לתפוס בזמן שינוי מדאיג, להקדים רפואה. ועדיין, ברפואה יש חולי ובעיות שאי אפשר לאתר אותם בזמן, כי הם לא נותנים סימנים, וכשהם נותנים סימנים, לפעמים זה כבר מאוחר. לא תמיד מטופלים מבינים את זה. לפעמים שואלים אותי, יכולת לזהות את זה קודם? ואפילו, איך לא זיהית בזמן את הדבר הזה והזה? הייתה מטופלת שחשדה שפספסתי אבחנה, ולמרות שלא הרגשתי אשמה הרגשתי שיש לי איזשהו תפקיד מולה, לשמוע את הכאב שלה. ביקשתי את סליחתה, כדי לאפשר לנו להמשיך יחד בטיפול הרפואי. ובאמת, בשלב מאוחר יותר בקשר, היא אמרה לי, אני רוצה לבקש ממך סליחה. דיברתי עם רופא כזה וכזה, והוא גם כן אמר לי שזו לא הייתה טעות שלך, ואני נורא מודה לך על זה שאפשרת לי לכעוס עליך כי הייתי צריכה להאשים מישהו."

אבל גם פספוס של בעיה שקשה לאבחן אותה, הוא עדיין פספוס. הוא לא אשמה שלך, אבל הוא פספוס.

"זה נכון. אני מרגישה פספוס אם לא זיהיתי משהו שיכול היה לשנות את המהלך, משהו שיכולתי לטפל בו טוב יותר כדי לרפא ממש ולמנוע סבל. זו כבר שאלה פילוסופית, אם אדם חי את חייו, מקנן בו חולי שלא נותן סימנים, שלא גורם לו סבל, ונתון שהרפואה כיום לא יכולה לרפא את אותו חולי, ועצם הבשורה, הידיעה של אדם שמקנן בו חולי ועליו להתכונן לסוף, תייסר ותגרום סבל, האם זה פספוס? כשיש סימנים, כשיש סבל, אז בוודאי, לדעתי מגיע לאדם לדעת ממה הוא סובל, וזכותו לבחור כיצד להקל את סבלו. פספוס, לדוגמה, זה לא לשלוח למיין ילד שסובל מכאבי בטן בגלל אפנדיציטיס – דלקת תוספתן, ובגלל זה הוא בהמשך יסתבך עם זיהום קשה שעלול לסכן את חייו. זה נקרא פספוס. ושוב, אני לא אומרת שאני לא מפספסת, להיפך, לצערי זה קורה, זה יכול לקרות, למרות השותפות עם אחיות ורווחה ואנשי בריאות וחינוך וכו', לפעמים אנחנו בהחלט טועות. למה? כי משהו קרה, ומשהו אחר לא קרה כמו שהוא אמור היה, כי לא הגיעו בזמן, כי במקרה לא הייתי, כי לא התלוננו על הבטן אלא על משהו אחר. זה פספוס בעיניי – כשיכולנו אולי לזהות בעיה שאפשר היה לפתור ולא זיהינו. יש עמימות, אפרוריות, אקראיות, בחיים וברפואה, חוסר וודאות, חוסר שליטה, זה עצוב, אבל אני לא דווקא רואה את זה כפספוס.

"כך או כך, גם אם פספסנו וגם אם לא, יש משמעות ללהיות שם, בשבילנו, בשביל האדם, שצריך לפרוק, שצריך להקל את סבלו. יש כמובן גבול לכמה נוכל לשאת. יש מקרים שבהם אנשים כועסים על כל מיני דברים שלחלוטין לא קשורים למשהו שאנחנו עשינו, יש גילויי אלימות, נדמה לנו לפעמים ששוכחים שגם אנחנו בני אדם, כולנו. לפעמים במרפאה, בלב לביא, מולנו, אנשי צוות הבריאות, אנשים מוצאים מקום שנוח להם להיות בו וגם להתפרק בו. בדרך כלל אנחנו מקבלות את זה, כצוות, זה חלק מהתהליך הטיפולי, ואנחנו מוצאות את הדרכים להתמודד. ככה זה, רפואה היא מקצוע קשוח מאוד. שדורש התמודדות תמידית, מורכבת."

*

רפואת משפחה היא מומחיות במדינת ישראל, והיא נועדה לקדם בריאות מלידה עד סוף חיים, בקהילה. רפואה פליאטיבית – לפי ויקיפדיה, היא גישה טיפולית כוללת שמטרתה לשפר את איכות חייהם של חולים המתמודדים עם מחלות מסכנות חיים על ידי מניעה והקלה של תסמינים גופניים, נפשיים ורוחניים.

"פליאט בלטינית זו גלימה", מסבירה איריס. "רפואת משפחה פליאטיבית היא רפואה עוטפת. זו גישה רפואית שמקדמת 'בריאות כוללת'. לבריאות, על פי הגדרת ארגון הבריאות העולמי, יש הגדרה רחבה, מורכבת. בריאות, גם של הגוף, גם של הנפש – אדם צריך להרגיש טוב בגופו ובנפשו. אדם צריך שתהיה לו סיבה לקום בבוקר. עבודה, חברה, משפחה, יצירה. בריאות חברתית, שיהיה לו מקצוע, יכולת להתפרנס, מקום לישון, אוכל, קשר חברתי. אנחנו מקווים גם לבריאות רוחנית, ערכית. לכל אדם יש עולם ערכים, עולם תרבותי, שמחיה אותו, שמכוון את מה שהוא רוצה, שמיטיב איתו ועם הסובבים אותו. כל זה חלק מהגדרת הבריאות הרחבה – לא מספיק שהאדם יהיה בגוף בריא, הוא צריך מענה גם לנפש, גם לחברה, וגם לרוח. ולכן ההגדרה הרחבה רלוונטית במיוחד לצוותים בקהילה, צוותים שצריכים לתת מענה מלידה, בחיק משפחה וקהילה, לכל מי שמתמודד עם חולי, חולי כרוני וחולי קשה, גם כזה שיגרום לסוף החיים, כי שם קמים בו בזמן אתגרים גדולים של הגוף, של הנפש, של החברה, של הרוח.

"מהגישה הפליאטיבית נגזר שלאדם צריך שיהיו שליטה, וחופש בחירה. וזה נכון לכל התמודדות עם בעיה, עם מוגבלות, עם חולי. אדם עם חולי קשה יכול לא רק לסבול מהמחלה עצמה, אלא להיות עצוב מאוד, להיות בחרדה, דיכאון, לחוות קושי מהשינוי במעמדו בחברה, במשפחה, מההבנה ששוב לא יהיה אותו סבא ואבא. הייתה לי חולה כזו, שסיפרה כמה בעיקר קשה לה אובדן היכולת של התפקוד, של להיות אמא, וסבתא, ובעזרת הגישה הפליאטיבית מצאה את המקומות והכלים לפתור את הקשיים. היה לה גם רצון גדול להיות בשליטה (למעשה, לכולנו יש רצון כזה) לשלוט במצבה, לבחור מי יסייע לה, בהחלטות, ידעה בדיוק את מי היא רוצה לידה ואת מי לא. אובדן השליטה ממש הפחיד אותה. לכן הנושא הזה היה חלק מאוד מהותי מהטיפול בה. היא קבעה הכול: אם היא רוצה או לא רוצה בית חולים, אם היא רוצה או לא רוצה שיחיו אותה, אם היא רוצה או לא רוצה צינורות, אפילו אם היא רוצה למות בבית, באיזו מיטה, עם מי מבני המשפחה ליד. כרופאת משפחה פליאטיבית יכולתי להבטיח לה את כל זה, שלא תסבול כאב, שלא תרגיש מחנק. שהטיפול יהיה במידה שהיא תחליט, כמה שהיא מוכנה לשאת. הבטחתי לה שבכל רגע היא תחליט איפה היא רוצה להיות, בבית חולים או בבית, והבטחתי שאנחנו נחזור ונשאל אותה שוב ושוב לרצונה, וזה הקל עליה.

"למרבה המזל, העולם מאוד השתנה כך שהיום ניתן ליישם את הגישה הרפואית הזו. היום אנחנו יכולים לתת כמעט כל מענה בבית, לאפשר לאדם להתמודד גם עם חולי בבית, לקבל אנטיביוטיקה, נוזלים, ומגוון רחב של תרופות וטיפולים בבית. אנחנו מעודדים אנשים לחיות, להפיק את המיטב מחייהם, להתמודד, אנחנו מקלים סבל ומתמקדים במה שהופך את החיים ליקרים ומשמעותיים עבור כל אדם. עצם אפשרות הבחירה בחיים, היא חלק מהגדרת הרפואה."

ההתמקצעות הזו ברפואת סוף החיים נשמעת כמו סוג של שריטה, לא? איך הגעת למצב שזה מושך אותך?

"מבחינה בחיים. התגלגלתי דרך רפואת ילדים, דרך אונקולוגיה ילדים. בתורנויות ביחידה האונקולוגית בסורוקה, הגעתי למסקנה שהדבר המשמעותי ביותר שאני יכולה לעשות הוא להקל על הסבל של הילדים והמשפחות שלהם. היה מאוד משמעותי לשבת לצידם, להקשיב להם, לתת משמעות לזמן שעוד נשאר להם בימים המאוד קשים שעברו עליהם. בבית החולים היו ילדים שברור היה שיסיימו את חייהם תוך זמן קצר, ובזמן הזה, במקום להיות בביתם, עם משפחה וחברים, מול נוף ילדותם, במקום לשמוע מוסיקה, לצייר, לשחק, לשיר, הם עברו טיפולים קשים ומכאיבים, מחוברים לצינורות, מוקפים באנשים לא מוכרים. חיפשתי דרך, מקצועית, במסגרת מדע הרפואה, לתת להם עוד קצת תחושת בריאות וחיות. כשעזבתי את ההתמחות ברפואת ילדים בבית החולים, עברתי להתמחות ברפואת משפחה, חיפשתי רפואת קהילה.

"בבאר שבע, לפני כ-20 שנה, הגישה הפליאטיבית הייתה יחסית מאוד מפותחת, והתמחות ברפואת משפחה, היא מאוד "שוליינית". מי שחנך אותי היה ד"ר יהורם זינגר, מהמייסדים של רפואה פליאטיבית קהילתית בארץ, מהמקדמים של חוק החולה הנוטה למות, אותו חוק שקובע, שאדם שברור שהוא נוטה למות, אפשר להקל את הסבל שלו ואפשר לאפשר לו למות מוות טבעי, בלי מכשירים, ובלי להאריך את חייו באופן שיאריך את הסבל שלו, בדיוק כפי שהוא רוצה. החוק הביא בשורה גדולה (כחוק שנחקק אחרי חוק זכויות החולה), בכך שהוא מאפשר לכל אדם לא רק להגיד מה ירצה לקבל בטיפול רפואי, אלא גם מה הוא לא רוצה. יש בחירה, והזדמנות לשליטה, עד כמה שאפשר. זה מביא לרמה גבוהה של דיוק, וזה מיושם בצורה מאוד עדינה, ברגישות רבה. לכן זה גם חוק שמאוד מותאם לישראל, שהיא מדינה שהדת, ודתות בכלל, מאוד משמעותיות בה. אין בחוק חס וחלילה איזו כוונה לקצר את החיים, אפילו ברגע או שבריר רגע, אבל מצד שני הוא מאפשר גם לא להאריך את הסבל, אם הוא מאוד משמעותי."

ובתוך כל הדבר הזה, איזו תפיסה עולם את מביאה? יש לך איזו תפיסה רפואית ייחודית שאת עובדת איתה?

"ודאי, כן. שהחיים הם טובים, ויפים וחשובים, וכל רגע הוא הזדמנות גדולה ומתנה גדולה. שבראות אמיתית היא איזשהו מכלול, גם בריאות פיזית, גם נפשית, גם חברתית וגם רוחנית. וכדי לאפשר את זה, לכל אדם, צריך שותפות אמיתית, הדדיות, עשייה משותפת, בין מקצועית, רב מקצועית: סיעוד, מקצועות בריאות, מקצועות רוח ורווחה, חינוך, מדע, כלכלה, שותפות בין קהילה לבתי חולים, בין ארגוני בריאות ומיני רפואות שונות, ועוד. צריכה להיות ערבות ושותפות בין בני אדם, כל אדם באשר הוא אדם, כל קהילה בדרכה, בצורה שמתאימה לה. בלביא למשל, יש שותפות מיוחדת גם עם הרב יהודה, ועם מסגרות תורניות ולימודיות, יש פה חיבור נפלא לטבע, לסביבה המקסימה והמיוחדת שזכינו להיות בה, בין גבעות גליל, מול נוף כנרת. יש פה רפואה, מלאה חיים, ובריאות, אני חושבת."

אז אפשר להסיק שאת אוהבת את העבודה בלביא?

"כן, מאוד. יש פה אנשים מאוד מיוחדים, עם אירועי חיים ועשייה יוצאת דופן. אני נחשפת לסיפורים מרגשים ומעוררי השראה של התמודדות וחיים. סטודנטים לרפואה מצפת הגיעו לכאן כדי לשמוע אנשים עם סיפורים מרפאים, על התמודדויות שהיו להם. סטודנטית לרפואה שהייתה פה בשנה שעברה, לנה אבייב, אחרי ששמעה כאן סיפורים מוותיקים על הקינדר-טרנספורט, יזמה ערב של זיכרון בסלון שהתקיים בפוריה, בשותפות ד"ר אוברמן, במהלכו אחת מוותיקות הקיבוץ, אשה מדהימה, סיפרה לצוות רפואי את סיפור ההצלה המיוחד שלה. זה היה מאוד מרגש. "בלב לביא יש מפגשים שונים, ראויים לציון. זה מקום כל כך מיוחד, בזכות הנשים שסביבו, ולכן אני בהחלט תומכת בו. זה מקום שמאפשר לאנשים שלא יכולים להיות בביתם, או לתפקד בביתם, להרגיש שהם באמת חיים, שהם חלק מהמרקם החברתי, המשפחתי, הקהילתי פה. וזה פשוט מיוחד. עשרים אנשים לפחות סועדים שם באופן יומיומי, רבים מקבלים שם איזשהו טיפול, רבים אחרים נהנים שם משגרת חוגים, מחיי רוח, עולם תוכן ושעות פנאי. כל זה מתאפשר בזכות המון

*

איריס, שש שנים איתנו, מתגוררת בעצמון שבמועצה האזורית משגב. נשואה ואם לשלוש בנות, אחת בתיכון, אחת בחטיבה, ואחת ביסודי. לא הרבה יודעים שהמסלול האקדמי שלה בכלל לא התחיל ברפואה, ואם עוד לא שמעתם את הסיפור הזה, עכשיו זה הזמן. "אחרי הצבא טיילתי בחו"ל עם אחותי בערך חצי שנה, במזרח, בהודו. בשלב מסוים אחותי חזרה לארץ, ודיברה איתי בטלפון. זה היה בתחילת שנות התשעים, הקיום עוד לא היו טובים, וביקשתי ממנה שתורשום אותי ללימודים לשנת הלימודים הקרובה. היא שאלה 'לאיזה לימודים לרשום אותך?', ואמרתי לה 'לא יודעת, תרשמי אותי למה שאת רוצה, רק לא למשפטים'. כשחזרתי לארץ, מצאתי את עצמי רשומה לכמה פקולטות למשפטים ברחבי הארץ [צוחקת], וככה לא נשארה לי שום ברירה אלא ללמוד משפטים."

נורא ואיום.

[צוחקת עוד יותר] "הייתי בשוק שאני רשומה למשפטים! מה אני אעשה עם משפטים?"

על ביטול הרשמה שמעת?

"עלה הרבה כסף לבטל או לשנות את הבקשה שלך, והחלטתי לחסוך. אז בהתחלה אמרתי, טוב, אני בכל זאת רוצה ללמוד רפואה, אני אלמד בירושלים. הייתי ברשימת המתנה והייתי בטוחה שאתקבל, אבל הופ, מצאתי את עצמי ביום הראשון ללימודים, לומדת משפטים באוניברסיטה העברית. בשלב הזה, החלטתי שלפחות אלמד משהו נוסף, בשביל הכסף, בשביל הרוח. נרשמתי ללימודי ספרות עברית במקביל. סיימתי שנת לימודים בספרות עברית ובמשפטים. זה היה בסך הכול מעניין וטוב, קראתי המון ספרים, נהניתי. בסמסטר השני פרצה שביתה ארוכה, שבגללה קוצרה שנת הלימודים, אבל אמרתי לעצמי, די, אני לא חוזרת, אלא הולכת ללמוד רפואה. הפעם נרשמתי לכמה פקולטות לרפואה, ובחרתי ללמוד באוניברסיטת בן גוריון, בנגב."

ראיון הקבלה ללימודים זכור לה היטב. "מול מועמד לרפואה יושבים תמיד שני מראיינים, אחד רופא והשני 'אדם', כשעל תקן ה'אדם' יש אנשי קהילה, מדע, חינוך, מורים. אותי ראינה ד"ר רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן גוריון היום, ומי היה האדם? מדען, חוקר. בכל מקרה, בראיון שאלו אותי, 'איך מספרות ומשפטים החלטת ללמוד רפואה?' עניתי 'כן, החלטתי שאני רוצה לשמוע סיפורים אמיתיים. לנסות לשנות איזה פרק, להשפיע על העלילה'. כשהם שמעו את זה, הם צחקו על הדימוי האידיאלי שבניתי על עבודת רופא, ועל הנאיביות שלי: 'את כנראה לא תצליחי לשנות שום דבר בסיפור, מה את חושבת שתוכלי לעשות?'. אמרתי, 'לפחות אני אוכל להקשיב'. זה מצא חן בעיניהם. הקשבה היא חלק מאוד דומיננטי ברפואת משפחה. זה בדיוק זה, לשמוע אנשים, את הסיפורים שלהם, להכיר אותם מקרוב. ללוות אותם איזו כבדת דרך, לנסות לשנות משהו בעלילה, לעזור ליצור סיפורי המשך."

בשנת 2000, לפני עשרים שנה, זכתה לתעודה ברפואה. עשתה סטאז' של שנה בסורוקה, אהבה את המקום. התמחתה ברפואת ילדים במשך שנתיים, כאמור, בין היתר במחלקה שהייתה בה יחידת אונקולוגית ילדים. "אחרי הפרק הזה, הבנתי שהמקום שלי הוא לא בבית חולים. שהרפואה האמיתית, הרחבה, שמקדמת בריאות, חיים, שמקלה סבל, ושבאמת דואגת לאיכות החיים לא קורית בבית חולים, ולא יכולה להתקיים שם. בבית חולים אפשר לבצע פעולות חירום, בבית חולים הכול מאוד חד, שחור ולבן, אבל בריאות. בריאות, המקום שלה בקהילה."

התמחות ברפואת משפחה, היא התמחות בת חמש שנים. במהלך השנים האלה, ובהמשך להם, עבדה בבאר שבע, בקיבוצים ובכפרים בצפון הנגב, באזור קרית גת ושדרות; במקביל למדה ולימדה במסגרת לימודי המשך באוניברסיטת בן גוריון. בשלב מסוים, קיבלה עם בן זוגה, שעבד הרבה בצפון, החלטה לעבור לגליל. "זה לא היה קל, לעזוב קהילות, חברים, אבל זה היה חשוב. אמרנו בסדר, ננסה, והקצבנו שנתיים לניסיון הזה. ידעתי שאני הולכת ללמד בצפת ובטכניון, ושאתי מחוברת גם למחלקה לרפואת משפחה בבית חולים העמק, וגם למחלקה לרפואת משפחה בחיפה, ואמרתי טוב, לביא זה איפשהו באמצע, מרפאת כפר גדולה. מאז אני מגיעה לכאן שלוש פעמים בשבוע, לפעמים יותר, לפי צורך, בימים אחרים אני נוסעת המון. בין עפולה למטולה, לפחות פעם ולפעמים פעמיים בשבוע אני בחיפה, בטכניון. בשנתיים האחרונות ויתרתי לצערי על הוראה בצפת לחלוטין, בגלל העומס."

מעבר לאינטנסיביות הזו איריס היא רופאה של מילים. כמו שהייעוץ הרפואי שלה עטוף בהרבה שכבות של מלל, במובן החיובי, ובשמחת חיים, גם העולם הפנימי שלה אינטואיטיבי, שוטף, וקשור בעוד חוליות ועוד חוליות. יש לה תובנות. בואו, זה לא טיול שנתי, להיות מי שאמורה תמיד לזהות נכון, תמיד לדובב נכון ותמיד להציע פתרון מדויק. ומי שישב אצל איריס בפגישות ארוכות באמת, יודע שלא רק היא זו שמייצרת את המלל. היא יודעת גם להקשיב, ולספוג את כל ההתלבטויות והספקות.

איך את מגדירה "להקשיב" למטופל? את מוצאת את עצמך יושבת ומקשיבה לסיפורים שלא קשורים למצב רפואי?

"סיפורים קשורים לחיים, הכול מאוד קשור. הסיפורים של המטופלים קשורים לבריאות, הכוללנית. אם חווית איזושהי טראומה, אולי יש קשר בינה לבין תופעה גופנית חוזרת שלך. אם יש קושי שמתגבר, כאב שחוזר על עצמו בסיטואציות מסוימות, חשוב להבין מאיפה זה בא. הרבה פעמים אנשים באים ומספרים לי סיפור שהם בכלל לא יודעים שהוא קשור."

זה כבר נשמע כמו פסיכולוגיה, לא כמו רפואה.

"אני לא פסיכולוגית, אני גם לא מתיימרת. פסיכולוגיה זה מקצוע חשוב שממוקד בנפש. אני עוסקת ברפואת משפחה רחבה. רפואה כוללנית, מורכבת, שרואת את המפגש הרפואי בין בני אדם כמפגש בין סיפורים, בין סיפורי כאב. אתה נכנס לכאן עם סיפור הכאב שלך, עם חיים משלך, ואני נכנסת עם סיפור משלי. שני הסיפורים האלה יכולים לחבור יחד לסיפור של החלמה. הרבה פעמים זה באמת קורה, כי בגלל שאני נמצאת כאן הרבה זמן, והרבה אנשים רואים אותי שוב ושוב, אני נחשפת לפרקים שונים בחייהם ואף הם לא בכל פעם רואים אותי באותו אופן. ביום מסוים אולי הגעתי לאחר שנפטר מטופל, אחרי קושי שהם לא מודעים אליו, אחרי שקרה לי משהו אישי, בכלל, בבית. גם אני אדם, ולכן גם אני מגיעה עם החיים שלי, הנפשיים, החברתיים והערכיים, כמו האדם שאיתו אני נפגשת. זה לא שאני באה עם המשקעים שלי ומוסיפה סיפורים שלי לתוך הטיפול, אני רק מודעת לזה שהם נמצאים. וככה, במפגש הזה, נוצרת איזו עלילה משותפת, לריפוי, הדדי. אני מנסה ליצור עם אנשים משהו משותף, שותפות טיפולית, לפי רצונם, להגיע יחד למקום אחר, הלוואי טוב יותר. זו גישה רפואית לכל דבר, גישה מבוססת סיפור, מבוססת בריאות, מבוססת שותפות, משפחה וקהילה."

לא הבנתי איך מיישמים רפואה סיפורית.

"זה באמת מורכב, אני ממליצה לקרוא את הספר היפה "חוכמה משולחן המטבח" שכתבה ד"ר רחל נעמי רמן, בשנות התשעים. אנסה לתת דוגמא משלי, על הדדיות ומתנות ממטופלים. הייתה לי בבאר שבע מטופלת ניצולת שואה, שהייתה נכנסת שוב ושוב למרפאה עם לחץ דם מאוד גבוה, דופק מהיר, שהסתבר כסוג של התקף חרדה חוזר. תמיד כשהיו שואלים אותה מה קרה, הייתה מתחילה לספר סיפור נורא על דוקטור מנגלה. סיפור שחזר על עצמו באופן עיקש. היא הייתה מתארת איך הגיעה לאושוויץ עם רגל פצועה בפצע מאוד גדול, וכל פעם תיארה מחדש איך מנגלה שלח אותה לצד אחד, עם הרגל הפצועה, ואיך היא לא ידעה אם תשרוד או תחזיק מעמד. זה היה סיפור שמצמרר לשמוע אותו, עם חוויה וכאב מאוד גדולים, ותמיד היא הייתה חוזרת לסיפור הזה, כל פעם מחדש, בכל ביקור. בשלב מסוים, עשיתי איתה הסכם: במקום להתפרץ למרפאה, פעם בשבועיים יש לה תור קבוע, שבו היא באה לספר את הסיפור הזה. היא הסכימה, ואמרה לי – את תשמעי את הסיפור ואני אביא לך כל פעם צנצנת של כבושים. היא נהגה לכבש ירקות בבית. "וכך היה. היא באמת הופיעה באופן קבוע, וגם הסיפור המשיך לחזור על עצמו הרבה מאוד זמן. זה לפחות מנע את הכניסה הבהולה שלה בין התורים, כי באופן קבוע היא באה וסיפרה את הסיפור שלה, ואני פניתי עבורה זמן ומקום והקשבתי. לאט לאט הצטברו אצלי הרבה צנצנות של כבושים [צוחקת]. ואז ניסיתי לראות מה אפשר לעשות עם הסיפור הזה. אם היא רוצה לספר אותו לסטודנטים, למישהו מבני המשפחה, אם היא רוצה ללכת לאיזשהו טיפול רגשי, פסיכולוגי, דרך עמותת עמך. היו המון ניסיונות, והיא לא רצתה שום דבר, רק לספר את הסיפור ולתת צנצנות. "יום אחד, היא לא הגיעה לתור הקבוע שלה. מה קורה? איפה היא? את התשובה גילינו במכתב שחזר שלה מאשפוז שהיה כתוב בו ככה: "בזמן שעלתה על סולם להביא צנצנת של כבושים לרופאת המשפחה שלה, כמו שכל פעם היא מביאה לה, כי אסור שתבוא בלי זה [צוחקת], היא נפלה ושברה את היד". אבל פתאום, היא חזרה, והייתה כמעט מאושרת מהאשפוז. שאלתי אותה, מה היה לך שם?? והיא אמרה, 'את לא מאמינה, לא יאומן. איזה רופאים מלאכים טיפלו בי בסורוקה,

איך טיפלו לי ביד, הנה אני מזיזה אותה. אמרתי לה, 'נהדר, בואי תספרי לי עכשיו את הסיפור הקבוע שלך, ועכשיו תוסיפי לו סוף טוב. תמשיכי את הסיפור הנורא על מנגלה עם הרופאים המלאכים בסורוקה שהצילו לך את היד.' והיא הסכימה וסיפרה את כל הסיפור מחדש, וחזרה על הסיפור, וסיפרה עוד פעם אחרי שבועיים, ובזה זה נגמר. היא לא הייתה צריכה לספר יותר. זה מדהים. המשפחה שלה לא האמינה, זה שינה ממש את חייהם, זו דוגמא לרפואה סיפורית. סיפור שהצליח לעשות שינוי. זו דוגמא קטנה, אבל זה קורה הרבה, גם כאן. כמעט באופן שבועי; אם זה סיפור שאנשים מביאים ו"צריך" לשנות אותו, או סיפור שצריך רק להקשיב לו. לפעמים אלה סיפורים או טקסטים שאני מביאה כדי ליצור משהו אחר. אנשים מכירים את החיבור הזה בין סיפור ורפואה. אני תמיד שמחה לקרוא ספרים שכותבים אנשים מטופלים שלי, ספרי עיון, וגם ספרים של שירה וסיפורי חיים מדהימים, שחלקם עלו על הכתב תוך כדי שדוברו גם בחדר המרפאה. מאוד מרגש."

וכשאת נותנת מקום לכל המלל הזה, אין בזה בזבוז זמן? אין אנשים שמגזימים? אין סתם היפוכונדרים?

"אין דבר כזה בעיניי היפוכונדר. אין פה היפוכונדרים. יש פה הרבה אתגרים, כמו בכל מקום."

יש לכן המון מידע דיסקרטי להגן עליו.

"כל מה שקורה בחדר, נשאר בחדר ושותפים לו רק הנוכחים בחדר. אף אחד לא יודע ולא יכול לדעת מה קרה בחדר לפניו. כל אחד מכיר רק את עצמו ואת מה שהוא מתמודד איתו, וטוב שכן. חדר המרפאה הוא מקום מאוד אישי, למפגש מקצועי וחשוב. אני במיוחד שמחה שזה כך דווקא כאן, כי זו מרפאה קיבוצית, מה שרק מדגיש עד כמה מקצועיות נדרשת מכל נשות ואנשי הצוות, וכל המעורבים במרפאה, שהם מהקיבוץ וחלק בלתי נפרד מהמרקם, אחיות, רופאים, עוד הרבה נשות מקצוע שעובדות בקיבוץ, עובדים בהתנדבות, מרפאות בעיסוק, ייעוץ תזונה, דסי, הדסה, כולן וכולם עובדים פה בצורה נורא מקצועית בלי שאף אחד יודע מה הן עושות, זה חלק מהגדולה של המקום הזה. כל אחד מאנשי המקצוע האלה תורם פה במידה שהוא יכול, בצורה מאוד רגישה ועדינה, וזה דבר באמת מדהים. אנחנו עובדות על הדיסקרטיות מאוד קשה. כל פעם שיש פרצה קטנה, איזה פתק, או קופסה שעמדה על השולחן עם שם של אדם, אנחנו נורא מתאמצות ובודקות את עצמנו, שזה לא ייצא, שלא ייראה, אם האדם לא בחר בכך, כדי שהכול יהיה מאוד מקצועי ואתי, לכל אחד ואחת."

לבנות שלך תמליצי להיכנס למקצוע המורכב הזה?

"הן כבר חוות אותו מאוד, זה משהו שהן גדלות איתו מגיל צעיר. לאחרונה הוספתי סיסמא לטלפון שלי, כי הן היו פותחות אותו ואומרות לי, 'אמא, כך וכך כואב לה, כך וכך נפטרה, עצוב לך?'"

את רואה את עצמך רופאת קהילה בלביא גם עוד עשר שנים?

"כן. אני מאוד אוהבת את מה שאני עושה, מאוד מאמינה במה שאני עושה, וגם אוהבת את הקהילה ורואה שליחות בעבודה ברפואה הציבורית, הזמינה לכל אדם. בחרתי להיות פה, וכן, עד כמה שזה תלוי בי, אני פה. רפואת משפחה זה מקצוע שהוא ייעודי, רפואה היא לא שירות, אנשי רפואה לא נותנים שירות, לא מתקנים שום דבר, כי אף אדם אינו מקולקל, אנחנו מטופלים זה בזה, שותפים לבריאות ולרפואה של משפחה וקהילה, ולכן גם כשעבדתי במרפאות קהילה בדרום, הייתי שם פרק זמן ממושך של עשר שנים."

"לביא, באמת, זה מקום מיוחד. יש פה איזו דאגה אמיתית אדם לאדם, ערבות מאוד יפה ומיוחדת בקהילה. החוסן של הקהילה פה, הפירמידה פה מבוססת על חיי קהילה, על חיים. יש פה הרבה מאוד אנשים עם קשיים ומוגבלויות שונות, שהקהילה נושאת אותם בשמחה, בגאווה אפילו, תוך איזו שותפות, מאוד יפה, לא מובנת מאליה בכלל. כל אלו ימלאו בכוח, תקווה, בריאות." ■

מראה מעל הגשר

אליס אבניאל

אזהרה

לפי הוראות משרד ראש הממשלה, משרד הבריאות, ופרופסור גמזו, חל איסור לקרוא מאמר זה במקום סגור שבו נוכחים מעל עשרה אנשים.
אני רואה חובה מוסרית להודות לעם הסיני ולמנהיג שי ג'ינפינג מעומק ליבי. הודות למאמציהם (המוצלחים ביותר) להפיץ לאוויר העולם את הווירוס קוביד-19 (קורונה), זכיתי לחוות חוויות שבלעדיהם לעולם לא הייתי חווה.

קסם התבלינים:

במסגרת הגזרות הקשות שנחתו עלינו, החליט מי שהחליט לא לספק יותר את המרק לשבת. מה עושים כשיש קניידלך בפריזר? איך לומדים להכין מרק? כמובן, נכנסים לגוגל וליוטיוב ולומדים. פה נפתחו לי העיניים. עולם חדש התגלה לפני. בין התבלינים המומלצים לשיפור הטעם היה ה"חוייג". השם קסם לי: "חוייג"!

במוחי עלו מחשבות אקזוטיות על שיירות של עשרות גמלים מהלכים במדבר, אשר לאחר דרך ארוכה מגיעים סוף כל סוף לארץ ישראל ומתחברים ל"דרך הבשמים". כידוע, דרך הבשמים מגיעה אל העיר פטרה וממשיכה מערבה אל עבר הערבה. אין לי ספק שהשיירות, בדרכן צפונה, עברו והתאכסנו בפונדקא דלביא.

הגיע הזמן ליזום חפירות ארכאולוגיות שבהן ודאי יימצאו שרידים של חוייג' ויאמתו את התאוריה שלי.

איך לא חשבו על זה קודם:

מאוד לא נעים, ואפילו מביך, לגלות שפעולה לכאורה פשוטה שביצעת אלפי פעמים במשך השנים, מתבררת פתאום כשגויה. פה אני מודה לבייג'ין עבור התיקון. רחיצת ידיים!!! ואני חשבתי כל השנים שזה כל כך פשוט!!! אבל, מתברר שלא. באתר הרשמי gov.il יש רשימה של עשר פעולות שצריך לבצע כדי להשלים את המשימה. "לשטוף את האגודלים בתנועה סיבובית". מי היה מאמין! "לשטוף את האגודלים בתנועה סיבובית", אני חרד לחשוב שיכולתי להמשיך את חיי מבלי לדעת את הנתון הכל כך חיוני הזה. מאיינשטיין למדנו $E=mc^2$, ומהסינים איך לרחוץ ידיים, שוב תודות למפיצי הווירוס.

אנחנו על המפה:

כל כך שמחתי שהגיע גל שני, כי זכינו לשמוע את ראש הממשלה, בסטנד אפ הלילי שלו, מיואש עד כדי כך שציטט מפרשת השבוע... אבל איזה ציטוט!!! ראש הממשלה, בכבודו ובעצמו, ראה לנכון להזכיר את הקהילה הקדושה והקטנה שלנו, כדוגמה לכל עם ישראל. "עם כלביא יקום", אמר, וליבי התמלא גאווה.

זה רק ספורט:

בגלל החובה לחבוש מסכות, המצב הגופני שלי השתפר פלאים. יצאתי מהבית, ואין ספור פעמים, כמעט הגעתי ליעד ואז נזכרתי ששכחתי את ה***** מסכה. תוספת הקילומטרז' איפשרה לי ליותר על הסיבובים...

מסר חשוב:

עברנו יחד חודשים לא פשוטים; משבר פוליטי, משבר כלכלי, ומעבר לכל, משבר בריאותי. ובכן, מה הלקח שאני לוקח לעצמי? מה המסר שחשוב לי להעביר לדורות הבאים?
המסקנה...

יש חיים גם בלי סלט ביצים!!!!!!!!!!!!

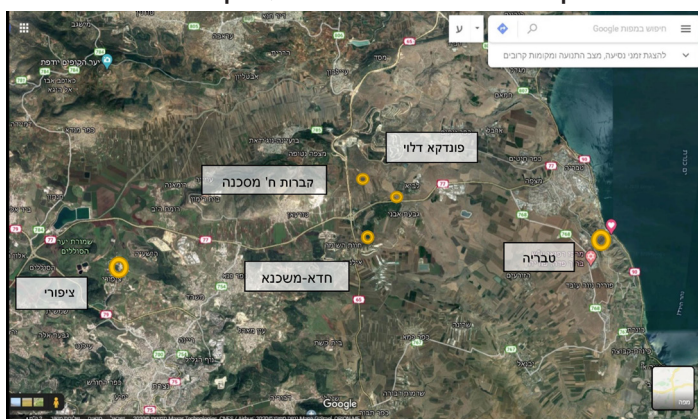
עיר לווים בגליל התחתון המזרחי זיהוי שם העיירה אל-חירבה כ"חדא-משכנא" משה אברקנא

מוקדש לזכרה
של אשתי פני (ציפורה) אברבנאל ז"ל
נלקחה לבית עולמה בד' חשוון תש"ף
נקברה בבית העלמין של ביתנו קיבוץ לביא
יהי זכרה ברוך.

חלק מבני שבט לוי נלקחו בשבי, נמכרו לעבדות, ופוזרו
ברחי האימפריה הרומית. הגליל שימש כמקום מפלט
ליהודים, ישראלים ולוויים כאחד, שגורשו מביתם. בואם
לגליל חיזק כלכלית את הישובים העתיקים.

כהנים נרדפו בכל מקום, מחשש שיציתו מחדש
את אש המרד כנגד השלטון הרומאי. נאסר עליהם
ללמד תורה, דבר שהיה מקור פרנסתם, והם היו
כבולים במצוות התורה שאסרה עליהם התנחלות.
פרנסתם באה ממתנות הכהונה, תרומות ומעשרות
אותם נדרשו לאכול בטהרה, ובתמורה עסקו בשיפוף
מקוואות ובורות מים.

הקדמה

במסגרת העבודה לתואר שני, ביצעתי סקר של
מתקנים חקלאיים בגליל התחתון המזרחי (תוך מתן
דגש על גתות), ונחשפתי למתקנים רבים כגון קברים,
בורות מים, בתי בד ועוד. במקביל, בלימודי, ובמסגרת
עבודות סמינריות בהדרכת פרופסור דויד אדן
ביוביץ' מאוניברסיטת בר אילן, הכרתי ישובים עתיקים
הממוקמים במרחב סביב קיבוץ לביא, מקום מגורי.
במהלך המחקר נתקלתי ביישוב שהגמרא מציינת את
קיומו, וקוראת לו חדא-משכנא אך לא מגדירה את
מיקומו. התעורר בי רצון לחקור ולגלות את מיקומו.
בתמיכתה של אשתי ז"ל, שמאמר זה מוקדש לה,
יצאתי לדרך.

רבים הם ההיסטוריונים שעסקו ביישובי הגליל וב-כ"ד
משמרות הכהונה. מאמר זה מוסיף עוד נדבך לידע
הרב שנצבר בנושא, ומציע זיהוי מקורי למיקום הישוב
חדא-משכנא שמוזכר בגמרא.

מבוא

אחרי חורבן בית שני, שארית עם ישראל נמצאת
בתנועה מתמדת ברחבי הארץ. אנשים נודדים צפונה
ודרומה, הרחק משטחי יהודה ושומרון.

לעם ישראל היה חשוב שישמר הייחוס של הכהנים לבית אבותם, תוצאת הלך שגלמוד מגלות בבל. הייחוס היה חשוב גם לכהנים עצמם, על מנת להוכיח זכאות לתרומות ולמעשרות¹, ומאמצים רבים נעשו על מנת לעקוב אחרי הייחוס המדויק לעניין כ"ד משמרות כהונה, ולשמרו. לעניות דעתי, הוקמה ביישובי הגליל מעין מערכת של "המדור לאיתור קרובים של שבט לוי" שהוכרו לימים כיישובי "כ"ד משמרות הכהונה". מערכת כזו נדרשה על מנת לרכז את המידע אודות הכהנים השבויים ומקום המצאם ברחבי העולם הרומי, כמו גם כדי לאפשר חלוקת מנות לקרובי משפחתם ממקומות האיסוף (האוצר או המחסנים) שאליהם הביאו כל העם את התרומות והמעשרות.

במקומות שילוח העבדים, כגון נמל קיסריה, עמק בית שאן (רחוב), ועד תימן, נראה כי הוחזקה רשימה של שמות הישובים לכ"ד משמרות הכהונה. אישוש לכך ניתן לראות בממצאים ארכיאולוגיים ממקומות אלו שמכילים את רשימת כ"ד משמרות כהונה. אני מעריך שמערכת איסוף מידע זה, הייתה קיימת הן לצורך שמירת הייחוס והן לצורך קיום מצוות "פדיון שבויים". לענייננו חשובה העובדה שהייחוס נדרש על מנת לקבל מנות בחלוקת התרומות והמעשרות.

מכיוון שהכהנים והלוויים היו מופקדים על חלוקת המזון של התרומות והמעשרות, סביר שהוקם בגליל התחתון ישוב מרכזי אחד שבו ישבו הכהנים והלוויים, ובו ניתן היה לרכז את התרומות והמעשרות כדי שיישמרו בטירה. הגיוני היה להקימו בלב הגליל ובמרכזו. הדרישות ממיקומה של עיר לויים כוללות מספר מאפיינים²:

ראשית, גודל היישוב צריך להיות כשל עיירה, לא גדול כעיר, ולא קטן מידי. שנית, עיירה כזו דורשת ריחוק של 3000 אמה מקבורה יהודית³. שלישית, היא דורשת אפשרות הגעה לשם לימוד תורה בשבת, כלומר, להימצא בתחום 2000 אמה מיישוב, או, עם עירוב, במרחק 4000 אמה מיישוב יהודי. כמו כן, היישוב נדרש להימצא על ציר דרך ראשית וקרוב למקור מים. בנוסף, ביישוב שכזה היו צריכים להיות מתקנים חקלאיים, כדוגמת בתי בד, שיאפשרו להפיק מחומרי הגלם תוצרת שתישמר בטירה. לבסוף, עיירה שכזו נזקקת לשוק שאליו לכאורה מביאים תוצרת חקלאית, כדי שלא תיחשף לרומאים העובדה שתוצרת זו הינה למעשה תרומות ומעשרות.

אני רוצה להציע, ואביא לכך סימוכין בהמשך דברי, כי היישוב חדא-משכנא המופיע בגמרא בירושלמי, הינו למעשה עיר לויים שהוקמה בגליל התחתון לאחר חורבן בית שני.

ביסוס זיהוי, מיקום ותפקיד חדא-משכנא כעיר לויים הממוקמת באתר הידוע בשמו כיום כלובייה-מערב / אל-חירבה

שמות ישובים נהגו לבטא את תכלית היישוב ולכן, יישוב שתכליתו אחסון מוצרי תבואה, תירוש ויצהר, וחלוקתם, יכול היה להיקרא בית-אוצר (מחסן) או בארמית משכנא. כפי שהפסוק בדברי הימים ב (ל"ב, כ"ח) מציין: "ומסכנות לתבואות דגן תירוש ויצהר ואורוות לכל בהמה ובהמה ועדרים לאורוות", וכפי שנאמר במלאכי (ג, י): "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בבית". בדברי הימים א (כ"ו, כ) מסופר על "הלוויים... אחיה על אוצרות בית האלוקים ולאוצרות הקודשים". כלומר, הקשר בין לויים ואחריות על המחסנים, האוצרות או בשמם הארמי, המסכנות, בהחלט מבוסס.

לכן אציע במאמר זה שהיישוב המוזכר בגמרא בשם "חדא-משכנא"⁴ הינו יישוב לויים ששימש כאותו מקום איסוף וחלוקה של תרומות ומעשרות, וכן אציע ואדגים כיצד מתאים זיהוי חדש למיקום יישוב זה, באתר המכונה לובייה-מערב או אל-חירבה⁵.

הגמרא מספרת לנו (ירושלמי, ברכות ט) על שניים שיצאו, אחד מטבריה ואחד מציפורי ופגעו זה בזה בחדא-משכנא. איזכור נוסף ליישוב זה מופיע בירושלמי (סנהדרין ג): "זה אומר בטבריה וזה אומר בציפורי באינן דהווה יתיבין בחדא-משכנא מן הכא להכא שבעה מילין מן הכא להכא תשעה מילין".

¹ דברי הימים ב, לא – "ויביאו את התרומה והמעשר והקודשים... לתת לאחיהם במחלקות, כגדול כקטן... ואת התייחש הכהנים, לבית אבותיהם, והלוויים, מן עשרים שנה ולמעלה במשמרותיהם, במחלקותיהם... ולבני אהרן הכהנים בשדי מגרש עריהם, בכל עיר ועיר, אנשים, אשר ניקבו בשמות לתת מנות, לכל-זכר בכהנים, ולכל-התייחש, בלויים". – חלוקת המנות מהתרומות, מהמעשרות, וכו' נעשתה שמית לפי הייחוס המתאים.

² מקור מאוחר ברמב"ם, הלכות שמיטה ויובל פרק יג, נותן לנו סימנים לזיהוי יישוב כוהנים שהוקם לצרכי שבט לוי.

³ רמב"ם (שם) – "שבט לוי אף על פי שאין להם חלק בארץ, כבר נצטוו ישראל ליתן להם ערים לשבת... מגרשי הערים, כבר נתפרשו בתורה שהם שלושת אלפים אמה סביב... ונותנין לכל עיר, בית קברות חוץ לתחום זה...".

⁴ לדעתי שמו של היישוב נבחר להיות מוצפן בארמית (חדא-משכנא = בית אוצר יחיד) ומהדהד את דברי הימים ב (ל"ב, כ"ח), כדי להסתיר את זהותו כיישוב השייך לשבט לוי מחשש לרדיפת הרומאים את הכהנים והלוויים.

⁵ זיהוי חדש לעומת הזיהוי הקודם ליישוב בשם חדא-משכנא כפי שיפורט בהמשך המאמר.

צורה נוספת לקבורה יהודית מופיעה גם היא בבית קברות זה - פיר שבתחתיתו חצובות בארבע כיוונים **קשתות** למערות קבורה.

מערות יונתן ובית הבד

שנית - באתר לובייה-מערב, במערת יונתן, נמצא בית בד גדול ביותר, שאינו תואם את גודל הישוב שנמצא באתר. הממצא מתאים להשערה כי המקום שימש להבאת הזיתים מכל האזור וכבישתם בטהרה המתאימה לכהנים ולוויים. כמו כן, בסקר הארכיאולוגי שנעשה ב-1984 (ספר ושחר) שורטטו בורות איסוס רבים במקום.

שלישית - פונדקא ד-לוי אשר שכן על אם-הדרך, בערוץ שלמרגלות הגבעה עליה שכנה חדא-משכנא. אליו היו מגיעים עובדי אורח, והוא היה מצוי בתוך תחומי השבת (פחות מ-2000 אמה), כך שבשבתות ניתן היה לעלות ללמוד תורה אצל הכהנים שהתגוררו בישוב.

אם כן, אנו יודעים על הישוב חדא-משכנא, שהיה ממוקם בלב הגליל ובמרכזו, בין ציפורי לטבריה, ומרוחק שבעה מילין מטבריה, ותשעה מילין מציפורי. האזור שמתאים למרחקים המדוברים הינו אזור יער לביא, ואני מציע שהאתר הארכיאולוגי שנמצא בלובייה-מערב, אשר מקיים את כל התנאים הנדרשים כדי להיות עיר הלוויים המדוברת, לא אחר מאשר חדא-משכנא:

ראשית - בית קברות יהודי גדול נמצא בחירבת מסכנה. בית הקברות מצוי במרחק של 3000 אמה צפונית לאתר של לובייה-מערב (בהתאם לנדרש מעיר לוויים ומרחקה לקבורה).

העובדה שזהו בית קברות יהודי ניכרת מקיומם של שוחת קבר לקבורה ראשונית הכוללת ספלול להדלקת שמן (לשם הרכקת בע"ח), מערת קבר לקבורה משנית, ובנוסף **ספסל אבלים לצד מערת הקבר**, ששימש כמקום מעמד ומקום מספד.

רביעית - האתר נמצא בקרבת הדרך העליונה שהובילה מציפורי לטבריה, כפי שעולה מהאזכור שכבר הבאנו מהגמרא בירושלמי.

חמישית - נביעות נחל אדמי נמצאים בקרבת כפר שובת / סבה, שמצוי באותו מישור עם חדא-משכנא, כך שהמים יכלו להמשך משם בקלות יחסית. בנוסף, בורות מים רבים נמצאו במקום.

שישית - בחפירות שניהלה ירדנה אלכסנדר ואוניברסיטת חיפה, נמצאה בכניסה לבית עתיק, ערבת רגליים ששימשה לרחצת רגליים מאבק טומאת ארץ העמים. כמו כן נמצאה "מכבש של כובסין" עם ספלול לאגירת נוזלי ההלבנה. כלומר, הטהרה נשמרה בבית זה.

תעלה שחוצה את פונדקא דלוי ממזרח

עריבת רגליים שנמצאה בכניסה לבית

בור מים ושוקת בפונדקא דלוי

מכבש של כובסים וספלול לאגירת נוזלים חומציים או שמן

במרחק של כ-4000 אמה מצויה גם כפר שובת / סבה (אתר של ישוב המצוי ליד כפר קמא) כלומר, בעזרת עירוב תחומין היה מתאפשר גם לאנשי הישוב כפר שובת / סבה להצטרף ללימוד תורה בחדא-משכנא.

מרחק לכפר שובת - 1.05 ק"מ, 2000 אמה

הצגתי במאמר את ההתאמה של האתר לדרישות מעיר לויים, את המרחקים המתאימים ממקומות יישוב קרובים שמהם יתכן ויצאו בשבתות ללמוד תורה מיושבי חדא-משכנא, כפי שהיה נהוג בבית מעון ליד טבריה, ואת ההקפדה על הטהרה על ידי תושבי המקום.

ככה שחי כבר מעל 60 שנה בלב הגליל התחתון, מפעימה אותי האפשרות שכאן קרוב לביתי, הוקמה כבר לפני 2000 שנה עיר שמטרתה צדקה וחסד לכהנים, לעניים, לגרים ולאמנות. קשר רב דורי זה מרגש אותי מאד.

זכיתי שבני ביתי וחברים שונים מלביא סיירו ונלוו אלי לשטח, וכן חלקו את מחשבותיהם איתי במהלך החקירה ובעת כתיבת מאמר זה. בייחוד עומד לפני זכרה של אשתי האהובה פני ז"ל, שעודדה אותי להוסיף ולחקור, יצאה איתי לסיורים בשטח ובעיקר הקשיבה לי והאירה לי זוויות ראייה חדשות. מאמר זה מוקדש לעילוי נשמתה. יהי זכרה ברוך.

בעבר הוצע לזהות את חדא-משכנא, מהגמרא, עם חירבת מסכנה (ישוב קטן שליידו בית קברות גדול), או לחילופין עם פונדקא דלוי, אך לדעתי ישנן מספר בעיות עם זיהוי זה. ראשית, המרחקים מטבריה וציפורי לא מתאימים למצוין בגמרא. יותר מעניין מכך, אם אכן כפי שהצעתי, משמעות השם מרמזת על התפקוד של הישוב כמקום לאיסוף תרומות ומעשרות, והישוב שימש ללויים, לא יתכן שהישוב ימוקם בצמידות לבית קברות. לכן, יש מקום להציע זיהוי חדש למקום המכונה לובייה-מערב או אל-חירבה, חדא-משכנא, כנכתב בגמרא.

לסיכום, כפי שנכתב במאמר קצר זה, בהינתן הגאוגרפיה של המרחב, הממצאים הארכיאולוגיים והחקלאיים, מקורות חז"ל הספרותיים, בצרוף דרישות חז"ל לקיום שוק, בית בד גדול, גודל ישוב בינוני, וכו'; מתאפשר לנו לזהות את חדא-משכנא המוזכרת בגמרא כעיר לויים וכבית-אוצר יחיד, שהוקמה בלב הגליל לאחר חורבן בית שני, וששימשה את חקלאי האזור לאיסוף והבאה של תרומות ומעשרות מהתבואה, התירוש והיצהר, להפקת התוצרים מהם, וכן לשמירתם בטהרה, על מנת לחלקם לכהנים וללויים, כל אחד על פי צרכי ביתו, ולפי ייחוסם.

"התרת נזרים"

מהארכיון

"ותמיד הפרידה היא קשה"??

דקלה שורצוורט

- היום הראשון שלי בכיתה א'. אני נרגשת, בתלבושת בית ספר חדשה, פוגשת את המורה מרגלית, מקשטת עיגול של "שלום כיתה א".
- אני בלילה שלפני הגיוס לצבא, לא נרדמת מרוב התרגשות. בראשי מתרוצצים פחדים ומחשבות: "מה יהיה? האם יהיה לי טוב שם? איך יהיה לעזוב את הבית?"
- אני בבית מלא ארגזים, עם ילד בן חמש ותינוקת קטנה, לקראת המעבר לקיבוץ לביא. חושבת לעצמי, "מה בדיוק אני עושה? האם זה הצעד הנכון? לא פשוט יותר להישאר איפה שאני, עם ההרגלים שלי ושל משפחתי? למה לי עכשיו צפון וקיבוץ?"

טוב, הבנתם...

שינויים ומעברים. התחלות וסיומים.
מה הם צופנים בחובם עבורנו?

דמיינו לעצמכם, שאתם עומדים על צוק איתן ועומדים לקפוץ לצוק סמוך, רק שביניהם ישנו חלל פתוח.
בין אם אתם רציתם לקפוץ לשם או שהקפיצה נכפתה עליכם, מה תרגישו לפני הקפיצה? תוך כדי הקפיצה?
האם תהיה זו תחושת פחד משתק או שמא תחושת חופש ריגוש והרפתקנות?

כולנו בנויים באופן שונה זה מזה, וכל אחד מגיב בדרך אחרת לשינויים ומעברים. לדעתי, השוני לאו דווקא נובע מגיל, אלא ממבנה האישיות ומד הרגישות של כל אחד. יש בינינו ששמחים על שינויים, מסתגלים בקלות, ואפילו מחפשים שינויים והרבה. יחד עם זאת, יש שמתקשים מאוד.

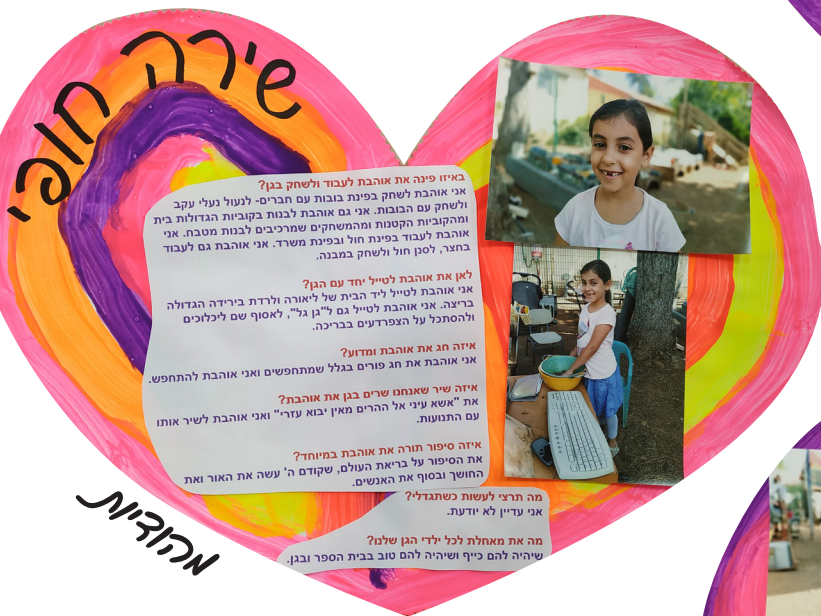
לפעמים אנחנו מתרפקים על העבר ורואים אותו באור ורוד (אולי ורוד מדי) ולא מסכימים לשחרר. זה מובן. זה ברור.
זה מפחיד, קשה ומלחיץ.
פעמים רבות יותר קל לנו להישאר במצב "הרגיל" – באזור הנוחות שלנו.
יש משהו בטוח ואיתן באזור הנוחות, וזה בסדר גמור.

מצד שני, כמו בדברי ד"ר סוס: **"אם יוצאים מגיעים למקומות נפלאים!"**...
אם לא נשנה, ונצא קצת מאזור הנוחות, אולי נפסיד מקומות נפלאים? תחושות טובות? מפגש עם אנשים חדשים? הזדמנות למשהו חדש ומופלא?

אפשר גם בהחלט להישאר באזור הנוחות, עם כל הביטחון שיש בו (ויש בו!), לצאת משם לגיחות קצרות, ולעשות שינויים קטנים ולא דרמטיים.
השינוי יכול להיות בהרגלי אכילה, בתחביב שפעם אימצנו והפסקנו, או באימוץ תחביב חדש, בתעוזה ללבוש משהו קצת שונה מהרגיל, ובעצם בכל דבר שנבחר ונרצה.
יש תמצית המופקת מפרח יערות הדבש. שמה האניסאקל.
ד"ר באך התייחס אליה כתמצית רוחנית מאוד, וקרא לה "הפרח שמלטף את הנשמה". התפקיד שלה הוא תנועה נפשית של Let it go.
לשחרר את העבר וללמוד ממנו, מבלי להתרפק עליו.
להבין שיש לנו את הזכות לחיות הלאה, להתקדם, להסתגל.
האניסאקל מתאימה למצבים של שינויים ומעברים, כמו למשל: תחילת שנת לימודים חדשה, מצבי

גמילה (מוצץ, הנקה, ועוד), מעבר דירה, עבודה חדשה וכדומה. היא טובה גם לפחד מטיסות (לא כל כך רלוונטי בימי קורונה) וגם במצבים פיזיים של "החזקה" של דברים, כמו עצירות, צבירת נוזלים בגוף, כאבי גב תחתון. בנוסף, היא טובה לחיזוק המערכת החיסונית.

לכל סיום יש התחלה חדשה ותמיד הפרידה היא קשה זה הוא הזמן, זה היום, זה הרגע החופש קורא לי מכל הכבישים (התחלה חדשה/ יהודה פוליקר).

מבצע MARS 2020

דוד שרון

בחודש יולי נעשו שלושה שיגורים לעבר כוכב הלכת מאדים. זהו כוכב שמעניין את האסטרונומים, כי מבין מכל הפלנטות של מערכת השמש, הוא הפלנטה שהתנאים עליה קרובים ביותר לתנאים המאפשרים חיים. אבל ההתעניינות היא הרבה מעבר לנקודה הזאת. כבר מאז שנת 1960 הרוסים והאמריקאים שולחים גששיות כדי ללמוד יותר על המבנה הפיזי והכימי של השכן שלנו.

כל 26 או 28 חודשים, מאדים נמצא בנקודה הקרובה ביותר לכדור הארץ. כרגע אפשר לזהות אותו בערבים בכיוון מזרח, ובצבעו האדמדם. "חלון" זמן מתאים לשיגור למאדים, נמשך בערך כחודש, ולכן ראינו צפיפות של שיגורים שנעשו על ידי איחוד האמירויות (אל עמל), סין וארצות הברית (PERSEVERANCE).

האמירויות, לכבוד 50 שנות איחודן, שלחו גששית שצריכה לחקור את האטמוספירה ומזג האוויר של מאדים, ולמפות במדויק את פני הכוכב. התכנון נעשה בשיתוף פעולה על ידי כמה אוניברסיטאות בארצות הברית; השיגור – על-ידי טיל יפני, והבקרה נמצאת באבו דאבי, באחריותם של מדענים משם. האמריקאים, בשיתוף עם סוכנות החלל האירופאית, הודו וקנדה, שולחים גם רכב המכיל מעבדה משוכללת ביותר, ומסוק קטן שיצלם באורכי גל שונים את השטח מקרוב. באותו שיגור נשלח לוויין אירופאי שיתביית במסלול מאדים וימתין לחלקי אדמה מהרכב, כדי להביא אותם לכדור הארץ. זו התכנית היומרתית ביותר שנרקמה אי פעם בכל היסטורית האסטרונוטיקה.

אחרי כמה מיליוני קילומטרים, בסביבות סוף ינואר \ תחילת פברואר 2021, יגיעו כל אלה ליעדם במאדים. הגששית האירופאית תגיע לכדור הארץ בתחילת 2031, ועליה החומר היקר מפז שייבחן במעבדות שונות בעולם.

זה כנראה מבצע ראשון לקראת שיגור בני אדם אל מאדים. אחת המטרות היא גם לבדוק באיזו מידה ניתן לאגור מים בצורתם הנוזלית. בגלל לחץ אטמוספרי נמוך ושדה מגנטי חלש, המים הקיימים בצורת קרח, מיד מתנדפים כגז כאשר מפשירים אותם. יש סימנים רבים לכך שלפני מיליארדי שנים כן היו מים זורמים במאדים, כי גילו שם סימנים של נחלים ואגמים. הטמפרטורות נעות בין 70 בקטבים ועד כ-8 באזור קו המשווה. הבעיה הגדולה היא שהאנשים שיגיעו לשם אחרי טיסה בת כחצי שנה, יצטרכו להמתין עוד שנתיים לפחות כדי לחזור הביתה, בטיסה בת חמישה חודשים נוספים. מתנדבים?

אני אמשיך לעקוב אחרי המבצע הזה. להשתמע.

תחושת בטן

לאה קפלן

פניתי למספר אנשים לשמוע איך הם חווים את התקופה הראשונה של תהליך ההפרטה. איך זה משפיע על ההתנהלות שלהם, על החשיבה שלהם, האם הם לחוצים? או יותר שלווים והאם מכלכלים בצורה שונה את התנהלותם הכלכלית?

מלך אורקאום:

בהצבעה הראשונה להפרטה הצבעתי בעד הפרטה, אבל לא הייתי שלימה עם זה, חששתי. הפעם לא הייתה לי בעיה הרגשתי שאני אסתדר. אני מרוצה מהתהליך כי חשבתי שהגיע הזמן לעשות שינוי. אני נכנסת לכל בו היפה והאסתטי ויש בו מכול טוב. אני יכולה לקנות מה שאני רוצה וכמה שאני רוצה. הסחורה טרייה יש מספיק לכולם, ואין בזבז. בחדר האוכל יש מבחר האוכל טעים וקשה לשמור על דיאטה!!! המראה אסתטי כמו שהיה קודם, והמחירים בהחלט סבירים. אני "עובדת" בחדר האוכל מספר שעות. אני אוד נהנית מהעבודה, ומהמפגש עם אנשים שונים למשל עם עובדי הנגריה. צוות חדר אוכל עובד בשיתוף פעולה ביניהם מפרגן אחד לשני וגם לי. האווירה נעימה ואני שמחה לעבוד שם. בסיכום ברצוני לציין שמאוד חשוב לי שחדר האוכל ימשיך לתפקד, לגיבוש חברתי ובמיוחד להוות קשר חברתי.

מה משמח אותי בהפרטת המלון? - שרקה שטרן

- לא הייתי מהדוחפים להפרטה, ובכל זאת עם בואה היא גרמה לי שמחה בכמה מישורים:
- איחוד הכולבו והמרכזית - מקום אחד! שעות אחידות! שעות יותר ארוכות וגמישות! ואיזה יופי של מקום - מרווח, אסתטי, מואר - פשוט כיף!
- מבחר הפירות וזמינותם - תענוג!
- האפשרות לפנק את ילדיי שמחוץ לקבוץ - במקום לבשל לשבת קציצות מחצי קילוגרם בשר טחון - אני מבשלת קילוגרם, שמה בקופסה, ושולחת, קונה (!) צנצנת טחינה ושולחת!
- עננת החשדות התפזרה לכל עבר - כולם קונים ומשלמים, ואנחנו בעזרת ה' לא נלקה בגופנו.

ומה מדאיג אותי? עתיד הסעודות בחדר האוכל. בינתיים ב"ה יש סועדים והכל טעים, נעים וטוב - אני מרגישה שהצוות עושה הכל בשמחה ובאהבה. לי מאד חשוב ש"המוסד" הזה ימשיך להתקיים ומקווה ומתפללת שנצליח לשמר אותו. ומה הלאה? הפרטת הכביסה! ולא, אפילו בצחוק לא לסגור את המכבסה ואת המחסן - רק להפריט.

הפרטת המלון - תמי אורקאום

איך אנו מרגישים? בגדול, יש לנו את החופש לבחור מה אנו רוצים לאכול. התחושה מצוינת. כאחת שלא אכלה בחדר האוכל, פשוט כי לא התאים לי, מצאתי את עצמי קונה הרבה בחוץ. צרכתי מוצרים ללא גלוטן וללא סוכר, וכמובן שהתקציב בעבר לא התאים לכך, והמחיר למוצרים האלה בארץ גבוהים.

קצת לפני ההפרטה, הקורונה עשתה לי הכנה טובה. תפסתי יותר ביטחון להכין לי אוכל כמו דגים ועוף. עד אז רק יובל היה מכין את הארוחות הרציניות בבית. הילדים אוכלים בחדר האוכל, חשוב לנו מבחינה חינוכית שישבו עם החברים. האפשרות להכניס באופן קבוע אוכל בריא יותר – זה תענוג. מה יש בבית... לפחות שלושה סוגי פירות שנראים סוף... אפרסקים, ענבים, מלון, אבטיח, מנגו... טונה, גבינה צהובה, קורנפלקס, לחמניות, דגים, עוף, הכל להכנת אוכל בבית באמצע השבוע, לי ויובל. לסיכום, אנו ממש מרוצים, עומדים בתקציב. כל החששות והפחדים נמוגו. תמיד אני בעד שינויים והתחדשות... מקווה שגם אתם נהנים.

הקיצוץ מוצדק? קיצוץ - מרדכי גילה

התבקשתי לבכות קצת על חלב שנשפך. תודה על ההזדמנות, והנה כמה הרהורים על הפרטת המזון, לאור ניסיון של חודשיים. בסך הכל, ברמה האישית, כלומר בתוך בועת ההסתכלות המינימלית, הכל בסדר: האוכל בחדר האוכל טעים. האווירה המותאמת לגזירות הקורונה נעימה, לא מעט בזכות הצוות, החברים והשכירים כאחד, ובמיוחד יש להזכיר את דדי, מאיר הפנים המשתדל מאוד. מבחינת התקציב אני לא יכול עדיין לשפוט, כי בחודש האחרון אירחנו הרבה מאוד, אבל על פניו נראה שנסדר בחשבון השנתי. עם זאת, יש לי כמה הרהורים פחות חיוביים.

- ראשית, אני מזהה סוג של אופנה השוללת כל דבר השייך לאורח החיים הקהילתי-שיתופי. באחד מהימים הראשונים שאחרי ההפרטה פגשתי בחדר האוכל חבר שקודם לכן רק התלונן על האוכל, כל יום: "שום דבר לא טעים ושום דבר לא מבושל כמו שצריך", הייתה האמירה השגורה בפיו. ועכשיו, כולו חיוכים: "איזה יופי, סוף סוף יש לי מה לאכול כאן". אבל כשהסתכלתי על הצלחת שלו, ראיתי שהיו מונחים בה בדיוק אותם המאכלים שלפני כן "לא היו טעימים". גם בתחומי חיים אחרים נושבות רוחות של חוסר אמון וחוסר פרגון בכל תחום שבו אנו כחברים תלויים בקהילה, ללא שום הצדקה.
- שנית: (א) חברים שתמכו באופציית ה-100% שהתקבלה, הסבירו לי שאין זה הוגן שמי שאוכל בבית יסבסד את מי שאוכל בחדר האוכל, ולכן רק מי שאוכל בחדר האוכל צריך להשתתף בעלות התפעול שלו. זה היה יכול להיות הגיוני, אם לא היו מחלקים את עלות המשכורות לחברים. למה חבר המבשל בבית, צריך ליהנות מ"משכורת"? אם האוכלים בבית לא רוצים לסבסד את המוסד החברתי החשוב שנקרא "חדר האוכל", לא היה צריך לחלק את עלות התפעול בכלל, אלא לשמור את הכסף לצרכי הקהילה! (ב) זאת ועוד: כדי להקל על חברים הרוכשים את האוכל שלהם בכלבולית, הרחיבו מאוד את שעות הפתיחה ולכן נדרשו כמובן עוד עובדים. אבל מי שאוכל בחדר אוכל, כלל לא זקוק לכל שעות הפתיחה הללו, ויוצא שהאוכלים בחדר האוכל מסבסדים את האוכלים בבית! למה זה בסדר, אבל הפוך לא?
- שלישית, עם ההפרטה מחקנו מהחיים הציבוריים את ארוחת הבוקר. סעודת הצהריים בשבת בוטלה בגלל הקורונה, שהתערבה לטובת אלה המעוניינים לפרק את חיי השותפות הקהילתית שלנו. אין שום סיבה שלא להקדיש חשיבה ולהשקיע משאבים כדי למשוך אנשים לחדר האוכל בבוקר, בדיוק כפי שעושים זאת בצורה הראויה לשבח לגבי ארוחת צהריים. ארוחת הבוקר "בטוח תפסיד"? גם ארוחת הצהריים בטוח תפסיד. עם דמיון, חשיבה מחוץ לקופסא ואכפתיות (יש, נכון?) אפשר להרים גם את ארוחת הבוקר. למשל, אפשר לגייס מתנדבים לצורך הפעלת הארוחה.
- רביעית, וזו הנקודה העיקרית שלי: יש חשש כבד שחדר האוכל לא יוכל לממן את עצמו ונצטרך לסגור אותו לגמרי, כדי שלא נוציא סכומי כסף גדולים שאין לנו. את הוצאות התפעול חילקנו לתקציבי החברים, ומתוכן רק חלק חוזר לחדר האוכל, כאשר היתר מגיע לכלבולית, לרמי לוי ודומיו או למטרות אישיות של החברים. מנין לנו מקור להשלים את החסר? אין, אלא אם כן נחליט חס וחלילה לחתוך בבשר החי של החינוך, הבריאות, הרווחה והתרבות. את זה אין סיכוי שנחליט, וטוב שכן. התוצאה עלולה להיות סגירה, וגירוש החברים מחלק של ביתם.
- כדי לסיים בטוב: הארוחות בחדר האוכל נעימות וטעימות, התפריט מגוון ושווה לכל כיס, והצוות עושה מאמצים רבים כדי שנרגיש בבית. מי שלא בא מפסיד.

חבילה של געגוע

מרים אלדובי

פריט אחרי פריט אספה
מדי שבוע במעגל השנה
כשיקירה לנגד עיניה
חוטמים של געגוע
סביב יומה נארגים
היא כאן עמנו מאירת פנים
במזרח התיכון רחוקה אלפי מילין
מהמזרח הרחוק שם הבעל והילדים
עושה עבודתה באהבה ללא מצרים
משפחתה כאן כמו שם ללא הגדלים
אך שומרת על קשר תמידי
שם בקן המשפחתי

וכל שנה היא שולחת חבילת הפתעות
חלצה שאולי תתאים לבן
האם הצבע יחמיא, אולי הוא גבה מדי
היא מחליקה את הבד, כמו חשה גופו
האם ישמח במחבט הצהב
תואם את צבע החלצה
אולי ישחקו בחפשה הבאה
היא מצאה שמלה בדיוק לילדה
התסכים ללבש אותה
היא כבר בגרה, טעם משלה...
אולי
היא שמה גם שוקולד, הרבה
לה, לסבתא, לבני הדודים
לבעלה נעלים וכל בקשה
היא מחיכת לתוך האריזה
רואה בעיני רוחה
את שמחתם בעת הפתיחה
פעם בשנה, זו שמחתה כל שנה.

איה לוי

באיזו פינה את אוהבת לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהבת לשחק בכל הפינות - בציר, בבובות, בקוביות,
בפאזלים, בסולמות ונחשים, בזיכרון, בקפלות, בחיות, במגנטים...
ואני אוהבת לעבוד בנושא, בחמור, ובמיוחד בחצר. אני אוהבת
לשחק משפחה במבנה בחצר ולסנן אדמה.

לאן את אוהבת לטייל יחד עם הגן?
אני אוהבת לטייל ל"סבתא יהודית" ולעזור להם בעבודה. אני
אוהבת לשים בארגז את היקנות שהם מוציאים מהאדמה.

איזה חג את אוהבת ומדוע?
אני אוהבת את חג פורים בגלל שמתחפשים ואני אוהבת להתחפש.
אני אוהבת גם את חג חנוכה כי אוכלים סופגניות ומדליקים את
החנוכה.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן את אוהבת?
את "מה מאו עלי ההרים רגלי מבשר שלום בבנין עירך". אני
אוהבת גם לשיר עם התנועות.

איזה סיפור תורה את אוהבת במיוחד?
את הסיפור על חטא העגל, שמהם הלך לקבל את התורה בהר סיני
ובימינו בני ישראל השתחוו לפסל.

מה את מאחלת לכל ילדי הגן שלנו?
שיהיה לנו בהצלחה בביתא א', וילידים שמשיחים בגן אני מאחלת
שיהיה להם כיף.

מה תרצי לעשות כשתגדלי?
אני לא יודעת עדיין.

מרים פאנזר

באיזו פינה את אוהבת לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהבת לצייר בפינת ציור וגם לשחק בפאזל של מיקי מאוס. אני
אוהבת לעבוד בפינת משרד ולשחק שם שוטרים וגנבים. לכל שוטר
יש טלפון ויש מפקד שנשאר בתחנה והשוטרים האחרים צריכים
לתפוס את הגנבים. אני אוהבת גם לעבוד בחצר ולשחק משפחה
במבנה.

לאן את אוהבת לטייל יחד עם הגן?
אני אוהבת לטייל לשדרה של "סבתא יהודית", אני אוהבת שמביאים
לנו צמניות ואנחנו אוכלים. אני גם אוהבת לעזור להם בעבודה.

איזה חג את אוהבת ומדוע?
אני אוהבת את חג פסח כי אוכלים מצה ואני אוהבת מצה בריי.

איזה סיפור תורה את אוהבת במיוחד?
אני אוהבת את הסיפור על יציאת מצרים שבני ישראל הלכו עד
שהגיעו לים סוף והים הסתיר להם את הדרך ואז הוא נחצה לשניים
והם יכלו לעבור ופרעה וכל החברים שלו נפלו לים.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן את אוהבת?
את השיר "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו"

מה תרצי לעשות כשתגדלי?
אני רוצה להיות אמה שעוזרת לתינוקות שלה לאכול ולשתות.

מה את מאחלת לכל ילדי הגן שלנו?
שיהיה להם שמח.

עשהאל שבי

באיזו פינה אתה אוהב לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהב לשחק בלגו הקטן, במיוחד במטוס הצהוב,
וב"מקליקונים" אני אוהב לבנות במיוחד מטוס. אני אוהב לעבוד
בגזירה, למצוא דברים מעניינים ולגזור אותם. אני אוהב גם לעבוד
בחצר במבנה.

לאן אתה אוהב לטייל יחד עם הגן?
אני אוהב לטייל לגן ורדים ולשחק במתקנים. אני אוהב לטפס על
העמודים.

איזה חג אתה אוהב ומדוע?
אני אוהב את חג חנוכה, בגלל שנוצרת קרוב לחמכה.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהב במיוחד?
את "דורו יקרא לבן עם בת". אנחנו שרים את זה גם בבית.

איזה סיפור תורה אתה אוהב במיוחד?
את הסיפור על משה שעלה להר סיני כדי לקבל את התורה, היה
עשן ובני ישראל היו ליד הר סיני והתרחקו.

מה תרצי לעשות כשתגדלי?
אני לא יודעת עדיין.

מה אתה מאחל לכל ילדי הגן שלנו?
שיהיה להם כל הזמן טוב ושיהיו להם ימי הולדת טובים ושמיים.

אהודית

על המתנדבים בלביא

עיריית ג'אלה

בערך עם תחילת התפשטות הקורונה, עזבתי את עבודתי בתרבות במועצה, וחזרתי ללביא. הציעו לי להיות אחראית על מתנדבים וחיילים בודדים, והסכמתי, בלי שבאמת הכרתי את הנושא, שהיה חדש לי (מעבר להיכרות עם הטיפול ב"צבר" לפני עשור).

המתנדבים מגיעים ללביא בערוצים שונים. הם מקבלים פה דירה וכלכלה, עובדים בקיבוץ, ואינם מקבלים משכורת מלבד דמי כיס.

בתנועה הקיבוצית (התק"צ) יש מחלקת מתנדבים, שמגייסת מתנדבים בעודם בחו"ל ומשבצת אותם לקיבוצים השונים. להשתייכות למחלקת המתנדבים יש משמעות רבה, כי היא מבטיחה את חוקיות שהייתם בארץ, את הביטוח הרפואי, וכדומה.

למעשה, כרגע נמצאים בלביא שלושה מתנדבים ששניים מתוכם אכן נרשמו דרך התנועה הקיבוצית בעודם בחו"ל, ואחד הגיע אלינו לאחר תקופה בארץ, וכיוון שבעקבות הקורונה לא הצליח לחזור לארצו. לאחר הגעתו, סודרה הרשמתו דרך התק"צ.

אז קדימה, נעים להכיר!

שני האחים קמפלו מברזיל, שהגיעו ללביא לפני כחצי שנה:

שניהם בנים לאב יהודי ואם לא יהודיה, גדלו עם האב בבית יהודי, ברוח היהדות, חגגו בר מצווה בבית כנסת, והאב גם שוקל לעשות עליה (מה שכמובן מתעכב במגבלות הקורונה). יש לאחים אח נוסף בברזיל.

האח הגדול הוא רבאל, בן 29, שירת בחיל האוויר הברזילאי והתחיל גם ללמוד שם חקלאות אך הפסיק לאחר זמן קצר. מאוד אוהב עבודת אדמה וחושב גם על המשך לימודי חקלאות בארץ. האח הצעיר יותר הוא עוזיאל, בן 27. עוזיאל שהה בארץ כ-3 שנים, למד בימין אורד בכפר הנוער וגם בשיבת הכותל. גם הוא, כאחיו, מאוד מחובר לאדמה, רואה את המשך חייו בישראל, ומתכנן ללמוד חקלאות.

כאמור, האחים קמפלו נרשמו והגיעו לארץ כמתנדבים דרך התנועה הקיבוצית. שניהם בעלי ויזת מתנדב ומתכננים להישאר בלביא עוד מספר חודשים. הם עברו גיור בברזיל, אך הרבנות אינה מכירה בגיור זה והם כרגע בתהליך גיור דרך הרבנות, בתקווה שיסתיים בטוב במהרה. הם עבדו תקופה ארוכה במטע ומאוד אהבו את האנשים ואת העבודה. לאחר קטיף הליצי עברו לתקופה קצרה לעבודה בחדר האוכל, והיום הם עובדים בסבתא יהודית ומאוד טוב להם גם שם. אלון רייכלין:

אלון הוא בן 19, הגיע לארץ מדרום אפריקה דרך תכנית "מסע" של הסוכנות היהודית, ובעקבות הקורונה נשאר בארץ מעבר למתוכנן. למרות שכאמור, הגיע ללביא לא דרך התנועה הקיבוצית, לאחר הגעתו סודרה הרשמתו דרך התק"צ וכרגע הוא מתנדב בלביא בצורה מסודרת. אלון חושב בסופו של דבר לעשות עליה ולהתגייס לצבא, אך יתכן שלפני כן יחזור למשפחתו לתקופה. הוא מיוהנסבורג, הבן הצעיר מבין חמישה אחים. אחות אחת עלתה לישראל, גרה בירושלים ויש לו קשר רציף איתה.

אלון עבד גם הוא במטע עד סיום קטיף הליצי, ולאחרונה עבר לעבוד בענף הבקר. מאוד אהב את העבודה במטע, וגם בבקר הוא מאוד נהנה מהעבודה ומהקשר עם העובדים.

רבאל ועוזיאל מאומצים אצל משפחת רומם, ואלון מאומץ אצל משפחת שרית ואליסף וינטר. שלושתם מאוד קשורים למשפחות וטוב להם עימן. כאן המקום להודות מכל הלב למשפחות שעושות למענם לאורך כל הדרך, עם כל הלב והנשמה!

המתנדבים גם מרוצים מאוד מהיחס ומהתמיכה שהם מקבלים במרחב הקיבוצי. ישנן עוד פניות ממעוניינים להגיע ללביא כמתנדבים, אך כרגע המהלכים מתעכבים כמובן, עקב הקורונה.

לסיכום, אני מאמינה שקליטת מתנדבים בלביא היא משימה חשובה מאוד, ותורמת למפעל הציוני ולקליטת עלייה. מקווה שבימים טובים ובריאים יותר נזכה להביא אלינו מתנדבים נוספים. תודה וישר כוח על כל התמיכה, החיזוק והסיוע – באימוץ, בעבודה, באחזקת החדרים, בקשר האישי ובכל תחומי החיים.

בין פורים לכיפורים

ג'אילה יעקבס

התחלנו בפורים, מבעד למסיכות, להבין שחיינו הולכים להשתנות ימים? שבועות? – השגרה חדשה ומה שבפינו שגור, קיבל תפנית מרעישה: בניגוד לכולם – אנו שמחים על כל חולה שמגיע לשער הכניסה, כי לנו זה משאיר קצת אופטימיות לפרנסה, מסכים זה נורא ואיום, מקלקל את הנשמה! אסיפות זום, למידה מרחוק – זה כמובן בשמחה (: להיות חיובי – זה המוטו עליו גדלנו וכעת – שאיפתנו להימצא שליליים – עד אנה באנו? בקהילה כל-כך קרובה ומחבקת נדרשנו לתפוס מרחק, להתבודד ורק לנופף מהמרפסת... חונכנו להראות את הפרצוף האמיתי, ולהיות כנים ופתאום – כולנו עם מסיכות על הפנים, ומי זוכר שהיינו צריכים להירשם לארוחות השבת? והיום? – נרשמים לשיעורים ולתפילות החג! משהו השתבש לגמרי בשנה האחרונה! משהו בשפה, בגישה – הרבה מעבר לקורונה... אז אולי ולו לכמה ימים, נשנה קצת ממנהגנו בחודשים האחרונים, נתנתק מכתרו של הוירוס הנורא ונדבק בכתר האמיתי – כתר המלוכה, נחזור למושגים הישירים שהם בסיס אמונתנו ובעז"ה ישמע קול שופר בתפילותינו...

ספר

באיזו פינה אתה אוהב לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהב לשחק בקליעה למטרה, אני אוהב לזרוק וגם לחשב נקודות. אני אוהב לשחק גם בפינת בובות, אני אוהב להתחפש ולבנות שם מחנה מהיכסאות. אני אוהב לעבוד בכל הפינות- גואש, חול, חמר, גזירה, הדבקה אבל הכי אוהב לעבוד ולשחק בחצר וגם לעבוד בגינה.

לאן אתה אוהב לטייל יחד עם הגן?
אני אוהב לטייל לידה של "סבתא יהודית", לעבוד שם ולמצוא דברים באדמה.

איזה חג אתה אוהב ומדוע?
אני אוהב את חג פורים כי אני אוהב שמתחפשים. אני אוהב להתחפש לספידרמן וסופרמן וגם לעטלף.

איזה סיפור תורה אתה אוהב במיוחד?
אני אוהב את הסיפור מהספר "הלב של אורי". אני אוהב גם את הסיפור על דוד וגוליית, שדוד ניצח את גוליית.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהב?
את "עברי אנוכי ואת ה' אלוהי השמים אני ירא".

מה תרצה לעשות כשתגדל?
אני ארצה לעבוד במלון ולמכור בחנות שם.

מה אתה מאחל לכל ילדי הגן שלנו?
שיהיה להם כייף.

ספרי פאנזה

באיזו פינה אתה אוהב לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהב לשחק במקליקונים ולבנות רובה. וגם לשחק בפינת בובות עם תבירים, להתחפש ולשחק בעגלות. אני אוהב לעבוד בחצר ולשחק במחנה. אני אוהב לעבוד גם בפינת הדבקות, אני אוהב להדביק ובאותו זמן לדבר עם החברים.

לאן אתה אוהב לטייל יחד עם הגן?
אני אוהב לטייל ל"סבתא יהודית" כי אני יכול לקטוף את הירקות וגם לשים בארז. כשאנחנו מגיעים לשם, אנחנו מחפשים איפה יש אנשים ואז אנחנו רצים אליהם.

איזה חג אתה אוהב ומדוע?
אני אוהב את חג פורים כי מתחפשים. אני אוהב להתחפש למינה' ולאביר.

איזה סיפור תורה אתה אוהב במיוחד?
אני אוהב את הסיפור על דוד וגוליית, שדוד זרק על גוליית אבן וזה פגע לו בשפיץ של המצח וגוליית נפל בקול מרעיש.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהב?
את "אור חדש על ציון תאיר, ונזכה כולם במהרה לאורו" של פרוי מאמי.

מה תרצה לעשות כשתגדל?
אני רוצה להיות אסטרונוט בגלל שרציתי לראות אם באמת בחלל אסור לעמוד על שבתאי כי הוא גז.

מה אתה מאחל לכל ילדי הגן שלנו?
ב"י ב"י לאלה שנשארים, בגלל שאני לא אהיה יותר כאן ושיהיה לכם כייף בגן. ולאלה שנפרדים אני מאחל שיהיה לכם כייף בבית ספר.

האור

באיזו פינה אתה אוהב לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהב לשחק בלגו הגדול ולבנות בלייז, חיות וקוביות גדולות וקטנות. אני אוהב מאוד לשחק גם בפינת בובות. אני אוהב לעבוד בחצר, לחפור ולמצוא דברים ולארגן את המבנה.

לאן אתה אוהב לטייל יחד עם הגן?
אני אוהב לטייל למתקנים, אני אוהב לטפס על העמודים.

איזה חג אתה אוהב ומדוע?
אני אוהב את כל החגים ואפילו את שבת, כי אפשר לשחק מחוץ לבית הכנסת.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהב במיוחד?
את "בן אדם עלה למעלה עליה" שרו לי את זה בברית שלי.

מה תרצה לעשות כשתגדל?
אני לא יודע עדיין אבל אני מחליט שקודם אני אעבוד בחנות משחקים כדי להרוויח כסף שאני אוכל לקנות דברים.

מה אתה מאחל לכל ילדי הגן שלנו?
למי ששולח לכתה א'- שיהיה להם כייף, ולמי שנשאר בגן- שלא ידאגו לי ושלא יתגעגעו אליי כי הם חברים טובים שלי והם צריכים אותי ואני לא רוצה שהם יהיו עצובים.

מגבת אבן

גרעין צבר

תמי אורקאל

צעירים תוססים, חדורי מוטיבציה לעלות לארץ ולהתגייס.
הם עוזבים הכל. אמא, אבא, משפחה, חברים, את הסביבה המוכרת, את השפה, את החיים
הקודמים, וצועדים קדימה.
הם אצלנו בקהילה כבר אחת עשרה שנים, שבעה גרעינים, ומה בעצם הם רוצים מאתנו?
להרגיש בבית.
אז מה אנו כקבוצה עושים?
עושים הסכם עם הצבא, במסגרתו אנחנו מתחייבים להעניק להם דיור ואוכל, רכזת, ומשפחה
מאמצת, בתמורה לסכום מסוים שהצבא משלם מדי חודש.
ואכן, הקיבוץ מקצה רכזת, שתהיה זמינה שם בשבילם, תמיד. רכזת שתשמש אמא, חברה,
מקשרת ביניהם ובין המשפחות המאמצות, ביניהם לבין הצבא, שתרגיע את ההורים בחו"ל, שתעזור
כשקשה, שתגבש אותם כגרעין, כדי שבסופו של התהליך תישאר להם משפחה לכל החיים.
למזלי הרב כרכזת, אני נהנית מתמיכת המשפחות המאמצות שעוזרות לאותם צעירים להרגיש
בבית, וההשקעה שלהם בחיילים רבה, ונעשית באהבה ובמסירות.
(לא, זה לא ה-jfs... ההשקעה היא רבת שנים, ולכן הקשר עם החיילים חזק).
רוב חיילי צבר, בעיקר הדתיים, נשארים בארץ. ההורים באים בעקבותיהם.
בגרעין שלי, מתוך עשרים ותשעה צעירים, עלו תוך שמונה חודשים, ארבעה הורים.
וזה מרגש בטירוף.
קצת על הקשר של החיילים עם המשפחות המאמצות:
החיילים באים לקיבוץ מתי שרק אפשר, משחקים עם הילדים הקטנים, יוצרים קשר עם כל בני
הבית, מתקשרים להודיע מתי הם באים. המשפחות בודקים לשלומם, מארגנים להם חבילות,
אוכלים איתם את ארוחות השבת, וכן, הם ממש חלק מהמשפחה.
אז יש לנו בית, ויש לנו רכזת, ויש לנו משפחות מאמצות... בארץ ישראל. אז מה חסר?
לטעמי עדיין חסרה קצת ההשפעה של הקהילה על הפרויקט, וזה פספוס אדיר.
הפרויקט, הוא פרויקט קהילתי. ועדיין, מעבר לעובדה שמשפחות מאמצות מתגייסות בצורה
מדהימה, חסר ממשק שיחבר ויערב בין הקהילה לפרויקט.
מה ניתן לעשות?
מי שזה נוגע בו, מוזמן לתת יד.
הקורונה פגעה קשה בחיילים הבודדים. הורים לא הגיעו לטקסים, שזה עניין רציני. לא היו טקסים
פתוחים. חיילים שמגיעה להם חופשה מיוחדת לצורך ביקור מולדת לא תמיד מקבלים את המגיע
להם, המצב לא פשוט, וזה בהחלט משפיע על מצב הרוח של החיילים.
מה אפשר לעשות?
בעצם, מה שרוצים.
ערב קריוקי, ערב בישול, ערב אפיה, על האש, סתם לשבת עם החברה, להיכנס למועדון ולהגיד
שלום, להביא מאפה, לכתוב משהו... לא, הם לא נושכים, הם חמודים... הקשר יתפתח בסוף.
ההוצאות בהחלט יכולות להירשם על תקציב גרעין צבר... רק בואו.
אז מה החלום שלי לשנה זו?
שהקהילה הנהדרת שלי כאן בלביא תפזר קסם של אהבה, אכפתיות, ונתינה כלפי החיילים הבודדים
שלנו, שרק רוצים להרגיש בבית על הגבעה הזאת בלביא. שכולנו נראה את בוגרי הגרעין, בגמר
השירות הצבאי, כחלק מהקהילה. שיעשה מאמץ לקלוט אותם לעצמאות כלכלית.
שהעבודה הקשה שלנו כחברי קיבוץ תצמיח משפחות נוספות, חתונות ודור צעיר, כפי שהיה נהוג
בעבר הודות להכשרה והגרעינים.
שתהיה לנו, לכולנו, שנה בריאה, שנה של התחדשות, שנה טובה ומתוקה.

הכלל האל

באיזו פינה אתה אוהב לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהב לשחק בלייז ובמקליקונים, אני בונה בלייזי רבובט ובמקליקונים אוטו גלידה. למעמים אני גם אוהב לפגוש את סבתא
אני אוהב לעבוד בפנית הדקדק, אני אוהב להדביק יצירות מכל
מיני חומרים.

לאן אתה אוהב לטייל יחד עם הגן?
אני אוהב לטייל לשדה של "סבתא יהודית" ולטעום שם דברים
חדשים, כמו שטעמתי כרוב ניצים. אני אוהב לפגוש את סבתא
אפי או את סבתא פרידה בטיילים. אהבתי גם שהלכנו לבריכה
הגדולה בחופש הגדול כשלא הייתה קורונה.

איזה חג אתה אוהב ומדוע?
אני אוהב את חג פורים כי אני אוהב להתחפש, במיוחד לספידרמן
ולענק הירוק "האלק".

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהב?
את הפיוט "כי תבוא אל הארץ".

איזה סיפור תורה אתה אוהב במיוחד?
אני אוהב את הסיפור על מגילת אסתר. אני זוכר ששתי עשתה
מסיבת יין וגם אחשרוש, שהמלך בחר את אסתר ושתלו את המן
מה תרצה לעשות כשתגדלי?
אני ארצה להיות גולש סקי, אני אוטוס במטוס להרי השלגים
ונאלוש שם בסקי, למרות שזה קצת מפחיד.

מה אתה מאחל לכל ילדי הגן שלנו?
עני מאחל להם שיהיה להם גנים בגן ובביתה א'.

סיפורי

באיזו פינה אתה אוהבת לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהבת לשחק בפנית בזכות משפחה עם תבורות. אני אוהבת
לעבוד בפנית גואש וגם לעשות צבעי ידיים.

לאן אתה אוהבת לטייל יחד עם הגן?
אני אוהבת שאנחנו מטיילים לרפת ומסתכלים על החליבה. ואני גם
אוהבת לטייל ל"סבתא יהודית" ולקטוף שם ירקות.

איזה חג אתה אוהבת ומדוע?
אני אוהבת את חודש סיון בגלל היום הולדת שלי. אני אוהבת את
חג פורים בגלל שמתחפשים ואהבתי השנה להתחפש לחד קרן.

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהבת?
את "אשא עני אל ההרים מאין יבוא עזרי". אני אוהבת לשיר עם
החנונות.

איזה סיפור תורה אתה אוהבת במיוחד?
את הסיפור על משה רבנו שהוא הבויל את בני ישראל במדבר.

מה תרצי לעשות כשתגדלי?
אני ארצה לרקוד בלט כי זה נראה לי כיף.

מה את מאחלת לכל ילדי הגן שלנו?
שהיו בריאים.

תאורה בסלחית

באיזו פינה אתה אוהבת לעבוד ולשחק בגן?
אני אוהבת לשחק בפנית חיות וקפלות, אני אוהבת במיוחד את
הקואלה והדב פנדה ואת כל החיות הקטנות והלא טורפות. אני
אוהבת לעבוד בפנית גואש והכי אוהבת לעבוד בחצר, יותר מכל
הפינות. אני אוהבת לסק חול ולהרגיש את החול החלק וגם לשחק
במבנה.

לאן אתה אוהבת לטייל יחד עם הגן?
אני אוהבת לטייל ל"גן גל" ולראות שם את הצפרדעים.

איזה חג אתה אוהבת ומדוע?
אני אוהבת את כל החגים!

איזה שיר שאנחנו שרים בגן אתה אוהבת במיוחד?
אני אוהבת את "אור חדש על ציון תאיר, וזכה כולנו במהרה
לאור".

איזה סיפור תורה אתה אוהבת במיוחד?
את הסיפור על מגילת אסתר, שמרדכי לא השתחוה להמן ושתלו
את המן על העץ.

מה תרצי לעשות כשתגדלי?
אני ארצה להיות מורה לבלט כי אני אוהבת לרקוד. אני ארצה ללמד
ילדות מביל 5 ועד גיל 6.

מה את מאחלת לכל ילדי הגן שלנו?
למי שעולה לכיתה א' שיהיה להם טוב בבית הספר. ולכל מי
שממשיך בגן שיהיה להם כיף.

